

Перець

1991 ЛЮТИЙ №3
ISSN 0132-4462

Мал. О. МІХНУШЕВА

— Казала ж я тобі, телепню, малюй натюрморти!..

ДОПЕКЛО!

ЛІВО НА БОРТ — ПРАВО НА БОРТ!

У повоєнній естраді, не надто багатій на викривальну гостроту, незмінною популярністю користувався номер з репертуару Леоніда Утьосова. На корабельній палубі біля лівого борту скупчилося багато народу, і капітан, помітивши, що корабель катастрофічно хилиться вліво, в паніці закликає: «Право на борт!». Люди кидаються до правого борту, а корабель знову хилиться, тепер уже вліво. І тоді знову лунає команда: «Ліво на борт!».

Ця сценка наддивовижу влучно відтворює модель нашого з вами життя, нашого зигзагоподібного поступу. Здавалося б, тільки вчора наше минуле величалось героїчним, а сьогодні вже воно — ганебні сторінки історії, ще вчора ми благоліпно оспівували героїв полум'яних років, а сьогодні гудимо і викрикуємо. Ще недавно ми все наше хвалили до хриплоти, до екстазу, а їхнє, навпаки, затоптували і опльовували. Сьогодні все їхнє викликає у нас приступи раболопного захвату, а все наше — брідливість і презирство.

Навіть нинішні друзі звідти намагаються пробудити в нас бодай елементарне почуття гордості, зупинити від самокатування. Мовляв, ви не такі погані, як з виду. «Ні,— рвемо ми на грудях сорочку,— ми погані, ми дуже погані, ми такі погані, що далі нікуди!»

Ще вчора ми з гордині стверджували, що «всім пригнобленим і бідним руку подаємо». А сьогодні запопадливо радіємо, що «пригноблені і бідні» подають нам. Учора ми хизувалися нашим достатком, сьогодні — голодом, який нібито насувається. Вчора єхидно хихикали над «язвами капіталізму», сьогодні з мазохістською насолодою смакуємо «язви соціалізму».

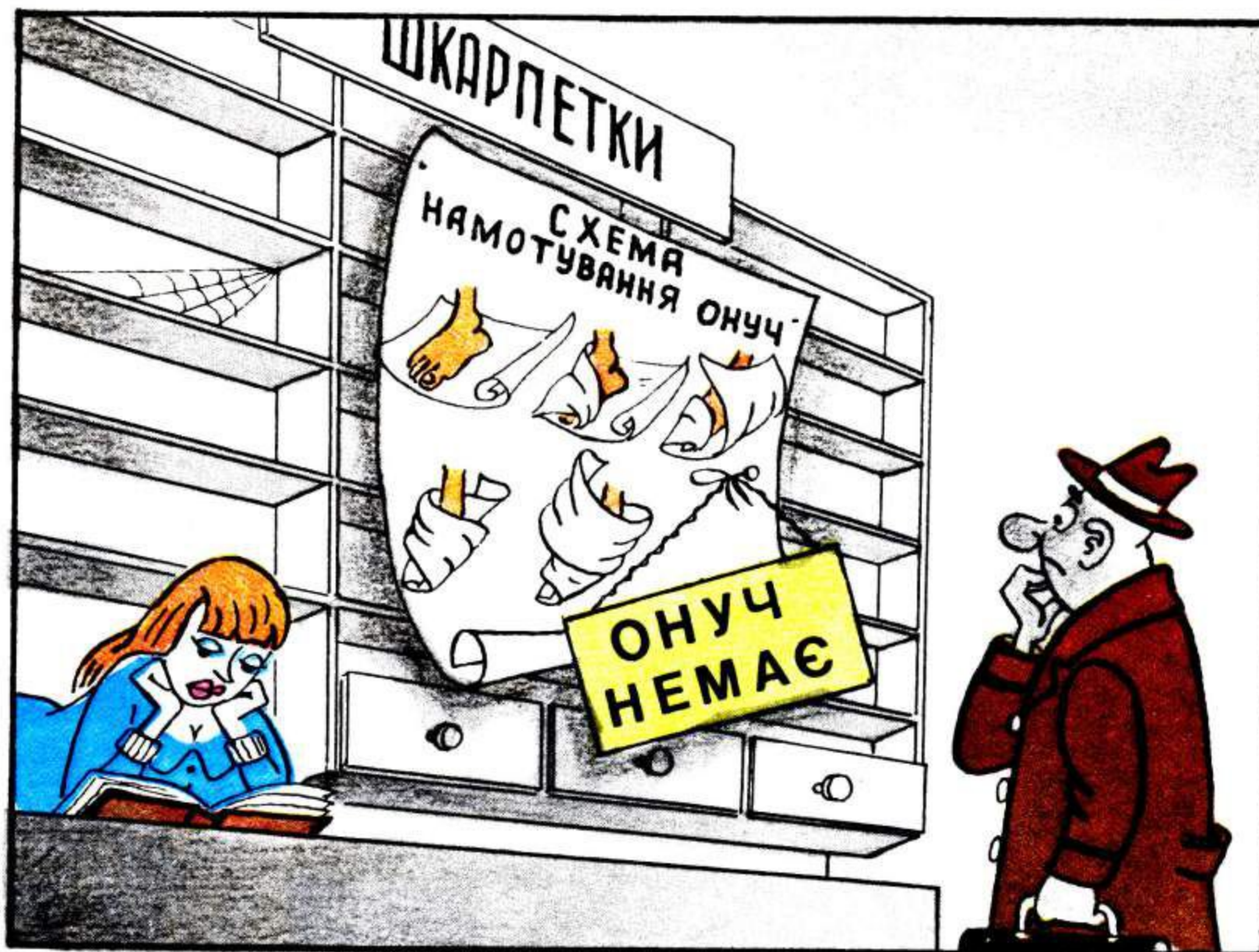
І кидася з боку в бік наш корабель, накриваючи хвилями вічної перебудови. Заборонити — право на борт! Дозволити — ліво на борт! Управо — вліво, вліво — вправо! Учора все, що можна, було заборонено. Сьогодні все, що було заборонено — можна. Учора будь-яка приватна ініціатива каралася, як найтяжчий злочин. Сьогодні запеклого спекулянта шанобливо величають підприємцем. Учора ми ще ставили під сумнів саму можливість існування в нашому житті тіньової економіки. Сьогодні, переконавшись, що вона не просто існує, а й процвітає мільярдами прибутками, ладні віддати їй на відкуп усю державну власність.

Ще вчора суворі редакторські олівці рішуче викреслювали з усіх можливих текстів нетипове для нашого високоморального суспільства слова «секс», а вже сьогодні найгеніальнішому кінорежисерові годі сподіватися навіть на заохочувальну премію, якщо в його кінострічці не відзнято крупним планом як мінімум кілька повнометражних статевих актів.

І знову — або право на борт, або ліво на борт. Або чорне, або біле. Або лютий мороз, або нестерпна спека. Шарахаємося з боку в бік з революційною категоричністю. Наче ми з вами заповзялися працювати і жити виключно в крайніх режимах. Наче не існує напівтонів. Розумних обмежень. Дозованої дозволеності. Зважених рішень. Нарешті — просто здорового глузду.

Наче ми назавжди втратили, загубили в гонитві за полярними символами те почуття, що вирізняє людину культурну з-поміж інших — почуття міри!

Мал. А. БОРДУНІСА

ДОВГОНОСИКИ

Повистромлявши зі шпариння носики,
Вертіляві і гостріші за гачки,
Іще живуть між нас довгодоносики —
Такі собі малесенькі жучки.

Вони були всі злобою зачаті
У вік хвали, підозри і хули.
Ще як себе відчули хробачатами,
Багато лиха людям завдали.

Зело перед жучками завинило,
Що вільно дише сонцем доокруж,
І жовцю пересичене чорнило
Сотається з мізерних їхніх душ.

Не так синіє, як належить, небо,
Не так цвіте, як вказано, земля...
Вони тихцем напишуть, куди треба,—
І гримне грізна воля звідтіля.

І все принишкне, з ляку заніміє,
І закружля чиновна карусель...
Пропасниця жучків — анонімія
Над аркушем паперу їх трясє.

Жучки натхненно строчать, не пасують,—
Набили свої носики в ділах
Вони тепер працюють на інсульті
(Раніш було просторніш — на Гулаг).

Спасибі долі: є що вибирати,
На них людської вистачить вини.
Самого ентомолога за ґрати
Писемно запроторили вони.

І строчать, жалють мстиво, як гадюччя,
Зганяють зло на мудрій голові...
А все-таки отих жучків прижучать
Епохи ентомологи нові.

Віктор КОЧЕВСЬКИЙ.

Мал. С. ФЕДЬКА

КЕРІВНИЙ БАТІГ

Байка

У мотлох кинутий, поламаний Батіг
Ще довго заспокоїтись не міг:
— Оце-то так, оце вже дивина!
Була робота в мене керівна,
І я її щодня сумлінно тіг,
Себе не шкодував, старавсь, як міг,—
Підтвердять он і Коні, і Воли!
І враз — все помінялося в житті:
Вже кажуть, бачте,— методи не ті!
Й за труд тобі — ні дяки, ні хвали!..

Петро ГРИШКО.

ОТ ЯКБИ

ГУМОРЕСКА

Зустрів ото Гриця Вареного, з яким не бачився із часів застою.
— Привіт, Гриню! Як маєтсья-можетсья?
— Нормально! Здрастуй! — бадьоренько, як завше, відгукнувся Гриць.

Розпитали один одного про життя-буття, про рідних, спільних знайомих; порадили (я — за нього, він — за мене), що вчасно кинути курити, бо курцям тепер непереливки. Після цього, як тепер ведеться, розмова взагалі на усілякі проблеми, що нас обсіли, перескочила. Отут Гриць розійшовся — не стримати! Послухаєш — на всі наші болячки у нього ліки готові, за тиждень, ну, од сили за півтора усьому раду дав би. Аби тільки-но громада йому цю справу доручила...

Не бачилися ми, як уже мовилося, з часів застою. Але відтоді Гриць анітрішечки не змінився — такий же жвавий, такий же заклопотано-метушливий, такий же балакучий. Хоч зараз — на трибуну чи до мікрофона.

Дивився я на нього, дивився, слухав, слухав та й не стримався:
— Гриню, а чому б тобі не стати депутатом?
— Яким? — одразу ж включився Грицько. — Республіканським?

— Чого республіканським? Всесоюзним!
— Ні! — на мій подив одрубав він. Та одразу ж і поцікавився: — А коли туди вибори?

— Майже через чотири роки. Але, може, хтось вибуде, когось відкличуть. А то, дивись, і дострокові вибори призначать. У наш час усього можна чекати... А я, коли що, то й висуну тебе.

Грицько на хвилю замислився.
— Ні, — сказав він. Правда, уже не так твердо.
— Ну чого ти впираєшся?! Там, писали, буфет гарний. Навіть свіжі сосиски завжди є. Не в целофані! — налягав я на агітацію.
— Сосиски — то добре, — мрійливо мовив Гриць. — Тільки ж не оберуть мене.

— Та я сам буду твоєю довіреною особою. Усіх своїх сусідів намовлю, знайомих — теж.

— Це не допоможе, — зітхнув Грицько. — От якби якусь комісію створили, щоб розібралася в моїй поведінці. Скажімо, чому я давав інтерв'ю їхнім, не нашим тобто, газетам, — тоді інша справа.

— А хіба ти давав інтерв'ю їхнім газетам?
— Не давав. То я для прикладу кажу.
— Для якого такого прикладу?! — здивувався я. — Ти, Гриню, ніби з неба звалився: тепер же оно ті інтерв'ю уже на всі боки роздають, і ніхто в цьому не бачить криміналу!

При останньому слові Грицько аж стрепенувся:

— О! Нехай би кримінальну справу проти мене порушили! Як проти отих двох слідчих, — радісно заявив він.

— Е, голубе, чого захотів! Ти ж не слідчий. Та й взагалі, здається, нікого з можновладців не звинувачував у тому, що вони беруть «на лапу».

— Не звинувачував, — визнав Варений.
— Ну от! А хочеш, щоб справу порушили, комісію створили, — дорікнув я. — Не можна ж вимагати того, чого не заслужив! Гриць наче б зрозумів безпідставність своїх забаганок. І геть скис. А по хвилі мовив задумливо:

— Добре було б, якби мене позбавили нагород, військового звання і заслуженої пенсії... Звання у мене є. Не генеральське, щоправда, але є — сержант запасу. З нагородами — гірше. Але ж маю подяки в трудовій книжці. А от до пенсії ще два роки калатати... Ні, нічого не вийде, не оберуть, — журно похитав він головою.

Мені аж жаль стало чоловіка. Аби бодай якось його утішити, я ляпнув перше, що на язик налізло:

— Гриню, ти неправий.
— Оце якраз те, що треба! — раптом весь засяяв Грицько. Але одразу ж згас і додав: — Тільки якби це почуло якнайбільше люду, і якби це сказав не ти, а хтось з впливовіших.

Грицько безнадійно махнув рукою, попрощався та й пішов.

А я оце думаю, що справа з Грицевим депутатством іще не зовсім безнадійна.

Овсій КРУКОВЕЦЬ.

ВІЧНИЙ КОНКУРС

ВОЛИНЬСЬКА область. (Кор. ТАП). «Усе найкраще — дітям!» — під таким гаслом ще в період хрущовської «відлиги» започаткувався конкурс на кращий проект приміщення школи у колгоспі «Правда» Старовижівського району. У застійні часи його було продовжено. На п'ятому році перебудови проект був готовий і затверджений. І одразу ж було вирішено під тим же гаслом розпочати конкурс на будорганізацію, яка візьметься реалізувати той проект. Оскільки охочих взяти в ньому участь не знайшлося, діти продовжують оволодівати добрим, розумним і вічним у розвалюсі, збудованій ще до воз'єднання західних земель.

ЗАГАДКА ДЛЯ ЗНАВЦІВ

ЧЕРКАСЬКА область. Група жителів Драбівського району пропонує клубу знавців із телевікторини «Що? Де? Коли?» запитання: з яким із двадцяти чотирьох номерів журналу «Перець» їм — драбівчанам — не вдалося ознайомитися у 1990 році? При

цьому слід мати на увазі, що в 23-му, грудневому, номері опубліковано фейлетон «Терорист із Драбова» — про різні негативні явища в районному житті. Отже — думайте, знавці! За правильну відповідь вас чекає приз — вирізка згаданого фейлетону.

ШАМПАНСЬКЕ «ПОМПАДУР» І «КУРОЧКА РЯБА»

ЗАПОРІЖЖЯ. (Кор. ТАП). У магазині № 36 Орджонікідзевського гастрономторгу працівники прилавка вирішили відкрити музей продуктів: аби покупці не забували, що все-таки існує в світі і шампанське «Помпадур», і цукерки «Курочка ряба». Для організації експозицій у підвальних та підсобних приміщеннях накопили 23512 банок рибних консервів, 11375 пачок чаю, 218 коробок шоколадних цукерок, 11365 пачок цигарок, 1077 пляшок спиртних напоїв, 312 банок розчинної кави і т. д. Працівники прокуратури, УВС і УКДБ, котрі несподівано завітали до магазину, зробили висновки, на які торговельники не сподівалися. Тому з відкриттям магазину-музею доведеться зачекати.

Мал. В. ЗЕЛІНСЬКОГО

— На біса мені твої діаманти?! Бензину давай!

ПОГОДЬТЕСЯ: грім серед зим — рідкісне явище. Але зовсім унікальне в нинішніх умовах — зниження цін, бо кожен давно звик, що вони, мов діти, повинні рости. А тут приголомшливе видовище: шевці дванадцятого цеху Львівського виробничо-торгового взуттєвого об'єднання «Прогрес» зайняті тим, що перебивають на підметках ціни, знижуючи взуття з 90 карбованців до 70. Невже ми стали свідками першого позитивного вторгнення законів ринкової економіки!

Не поспішайте. Є у поляків досить цікавий вислів: марення відтягати голови. То, щоб він не стосувався нас з вами, я і закликаю не робити передчасних висновків — ошукана мрія гірка. У даному випадку йдеться про те, що, спіймані на гарячому народним контролем, прогресівські ділки замітали сліди. Тимчасом півтори тисячі пар взуття (модель 0110811, фасон 0882 ЦЕЛ, артикул ОД-02-92-УП) вже пішли у люди по 90 карбованців.

Загалом, якщо зазірнути у гробухи об'єднання останніх років, «Прогрес» переживає період розквіту. Зростають прибутки, невпинно йде вгору фонд заробітної плати. Середня платня трудівника за три роки підвищилась на 27 відсотків. Але за рахунок чого все це відбувається? І чи не має прямого відношення до благополуччя унікальна операція у дванадцятому цеху, з якої ми почали свої спостереження! Аналіз підтверджує, що темпи зростання роздрібних цін значно випереджають натуральні показники виробництва. Але якби ж то вони зростали, так би мовити, на законних підставах, відомим шляхом впро-

я подумав, що варто, мабуть, розповісти й про неї.

На початку минулого року вхідним контролем об'єднання разом з експертами фірми «Львівзонісервіс» було перевірено чотири партії шкірзаготовок для жіночого взуття індійської фірми «АЕРОтрайдерс». За якісними показниками фахівці забракували понад шість тисяч пар заготовок з подальшою їх уцінкою і зниженням вартості. Були й такі, що взагалі не підлягали впровадженню у виробництво. Однак з усього цього браку наштампували взуття і пустили в реалізацію — та ще й як високоякісне. Платить собі, землячки, за те, що Індії не гоже.

Брак, повторюю, був виявлений. «АЕРОтрайдерсу» підготували претензії на 38791 інвалютний карбованець. Однак генеральний директор «Прогресу» С. С. Павличко телеграмою, яку не було відповідним чином оформлено, відкликав претензії, подарувавши таким чином «АЕРОтрайдерсу» згадану валютну копу. У цей же час президент індійської фірми, перебуваючи у Львові, передав офіційне запрошення: «Уважаемые господа, фирма «АЭРОтрайдерс» свидетельствует Вам свое глубокое уважение и настоящим имеет честь пригласить господина Павличко Станислава Степановича, генерального директора Львовского производственно-торгового объединения «Прогресс», и господина Каверина Богдана Михайловича, начальника цеха № 5... посетит в июле-августе 1990 года наши обувные фабрики в г. Дели с целью инспекции и приемки поставляемых товаров. Все командировочные расходы в Индии фирма «АЭРОтрайдерс» берет на себя».

вадження у виробництво більш дорогих моделей! Навіть у застосуванні так званих договірних цін бачимо чимало порушень. Документом, погодженим із фірмою «Взуття», підписаним колишнім заступником начальника обласного відділу цін Т. П. Бачинською, затверджено договірні ціни на 49 моделей жіночого взуття. Однак пізніше виявлено, що рівень роздрібних цін на 15—80 відсотків вищий за аналогі.

Враховавши прохання дирекції «Прогресу», котрим вона звернулася до облвиконкому 1 червня 1990 року, відділ цін дозволив об'єднанню, визначаючи вартість особливо модного взуття, при виготовленні якого використовувались імпортні заготовки, виставляти й відповідні ціни. На підставі цього з фірмою «Взуття» та відділом цін було погоджено протокол № 15. Рівень цін на 44 моделі підвищено на 20—30 карбованців, або на 18—25 відсотків у порівнянні з попередньою домовленістю із фірмою «Взуття». А ще через місяць протоколом № 15-а, знову за погодженням із вказаними організаціями, вартість тих же виробів ще раз зростає на 25—50 карбованців. При цьому витрати виробництва не змінюються. Згодом відділ цін скасовує ціну 170 карбованців на жіночі чобітки, встановлену протоколом № 15-а. Однак підприємство ігнорує вказівку. При цьому — уявіть собі! — договірні ціни перевищують вартість імпортних аналогів на сорок відсотків.

Оскільки тут згадано про імпортну сировину,

Ну і що, поїхали «господа»? Аякже. Витратили при цьому майже три з половиною тисячі прогресівських карбованців. До того ж, виявилось, що «господин» Каверін взагалі їздив без очевидної мети, оскільки його цех не виготовляє взуття з індійської сировини. Думайте про це все, що хочете. Взагалі «індійський гість» у стосунках із згаданим делійським підприємством залишив чимало загадок для вітчизняних контролерів.

Як житель Львова, мушу сказати, що, маючи потужне взуттєве об'єднання «Прогрес», галичани ходять у латаних черевиках. Більше того, в котрійсь із місцевих газет промайнула інформація, що в сільській школі впала відвідуваність учнів через те, що не всі мають взуття. Уявляєте — як за клятого царату! Я навів би й конкретний факт, але боюсь знудити читача, бо й так вже висипав на його голову чимало різних цифр і довідок. Однак становище залишається саме таким, яким є, отож мушу ще дещо додати до сказаного.

Незважаючи на скруту, дехто і подекуди живе непогано. От, приміром, якась громадянка Я. Бачинська не ходить босою. У складських приміщеннях готової продукції на її ім'я виявлено п'ять пар взуття, двадцять пар підібрано для головного бухгалтера «Прогресу» Я. М. Фармуса, десять — для заступника генерального директора М. І. Золотаря, п'ять — ще для одного фахівця об'єднання — Н. В. Матковецького. А в трьох коробках лежало чоловічі і жіночі взуття, адресоване «Охране». Мусить же хтось подбати і про

охорону, яка стоїть на варті такого неподобства. Загалом же півтори сотні пар черевиків, чобіт і туфель признавались конкретним особам. І, додам, не за «індійськими» цінами. А на складі уціненого взуття знайдено ще понад шість тисяч. Додамо, що виявлено 355 пар нового особливо модного взуття для відправлення поштовою післяплатою, згідно із заявками окремих осіб. І все воно не було уцінене і не могло зберігатися у тому складі.

Додамо, що за усними вказівками головного інженера Ю. М. Кузенка в експериментальному цеху № 7 виготовляється взуття з незначними відхиленнями від затверджених зразків (розташування оздоб, заміна матеріалу деталей). На коробках вказуються прізвища любителів таких черевиків і туфель. Оскільки експериментальне взуття продається за преїскурантною ціною — значно нижчою від договірної серійної продукції, то можна, мабуть, говорити (на відміну від польського вислову) про марення невідтятих голів. І їх чимало, і їхні мрії здійснюються.

До речі, у «Довідці про розподіл продукції виробничо-торгового об'єднання «Прогрес» у Львівській області», підготовленій Львівським обкомом Компартії України, говориться дослівно так: «Для інформації населення із станом справ з виробництвом взуття головний інженер Ю. М. Кузенко згоден дати інтерв'ю в засобах масової інформації». Я зустрівся з колегою, який прагнув такої розмови. Виявилось, що головний інженер аж ніяк не бажає ділитися думками з громадою. Що ж його зупиняє! Написи на коробках експериментальних штиблет! Чи, може, та обставина, що львів'яни не одержали десятки тисяч пар взуття, яке мали б отримати від свого підприємства!

Щоб не бути голослівним щодо останнього твердження, наведу ще кілька прикладів. Свого часу «Прогрес» уклав договір з німецькою фірмою «Одема» на виготовлення 30 тисяч пар взуття. Умови контракту не були виконані, і він втратив силу, про що інформував телеграмою голова фірми. Отож, виготовлені дванадцять з половиною тисяч пар взуття не експортувалися і підлягали реалізації на внутрішньому ринку. Тим часом керівництво «Прогресу» дезінформувало львівську фірму «Взуття», що черевики буцімто продані у ФРН. Відмовляючи торговельникам, а відтак населенню, об'єднання у той же час вивезло за межі Львівщини понад план 109,7 тисячі пар взуття, у тому числі за межі України — 8,7 тисячі. Крім того, без угод і нарядів за межі області відправлено ще майже чотири тисячі пар. Не зайвим буде сказати, що існує республіканська постанова про те, що половина надпланової продукції повинна залишатись у місці розташування підприємства.

Напрошується старий, як світ, висновок: швець ходить без чобіт! Ой, мабуть, не зовсім так. Керівництво шевців, як видно з фейлетону, що хоче, те й робить з продукцією. Населенню ж доводиться тільки мріяти про змінну або й єдину пару черевиків. Що ж, це прерогатива невідтятих голів, як говорять поляки. А по-нашому: живи й надійся. Ніхто не забороняє...

В. ПАЛЬЦУН.

Р. С. Як оце стало відомо, генерального директора виробничо-торгового взуттєвого об'єднання «Прогрес» С. С. Павличка рішенням Львівського обласного комітету народного контролю (у грудні минулого року цей комітет ще існував) усунуто від виконання обов'язків. Але тут почалося. На зборах колективу об'єднання заговорили про те, що з генеральним хочуть розправитися. У розмовах за дверима робітники висловлюють думку, що час навести економічний і виробничий порядок на підприємстві, хоча й дуже задоволені зростанням заробітної плати. Споживачі ж небезпідставно сердяться на те, що з них «луплять три шкури». І в усьому відгонять політикою, хоча, як на мене, мова йде про якість і справедливий розподіл товарів, про що вже не раз писалося щодо «Прогресу» у місцевій пресі.

● Обережно, у нас демократія!

● Для збирання внесків на постійну роботу потрібен рекетир

● Райком зачине-но. Всі перейшли у райвиконком.

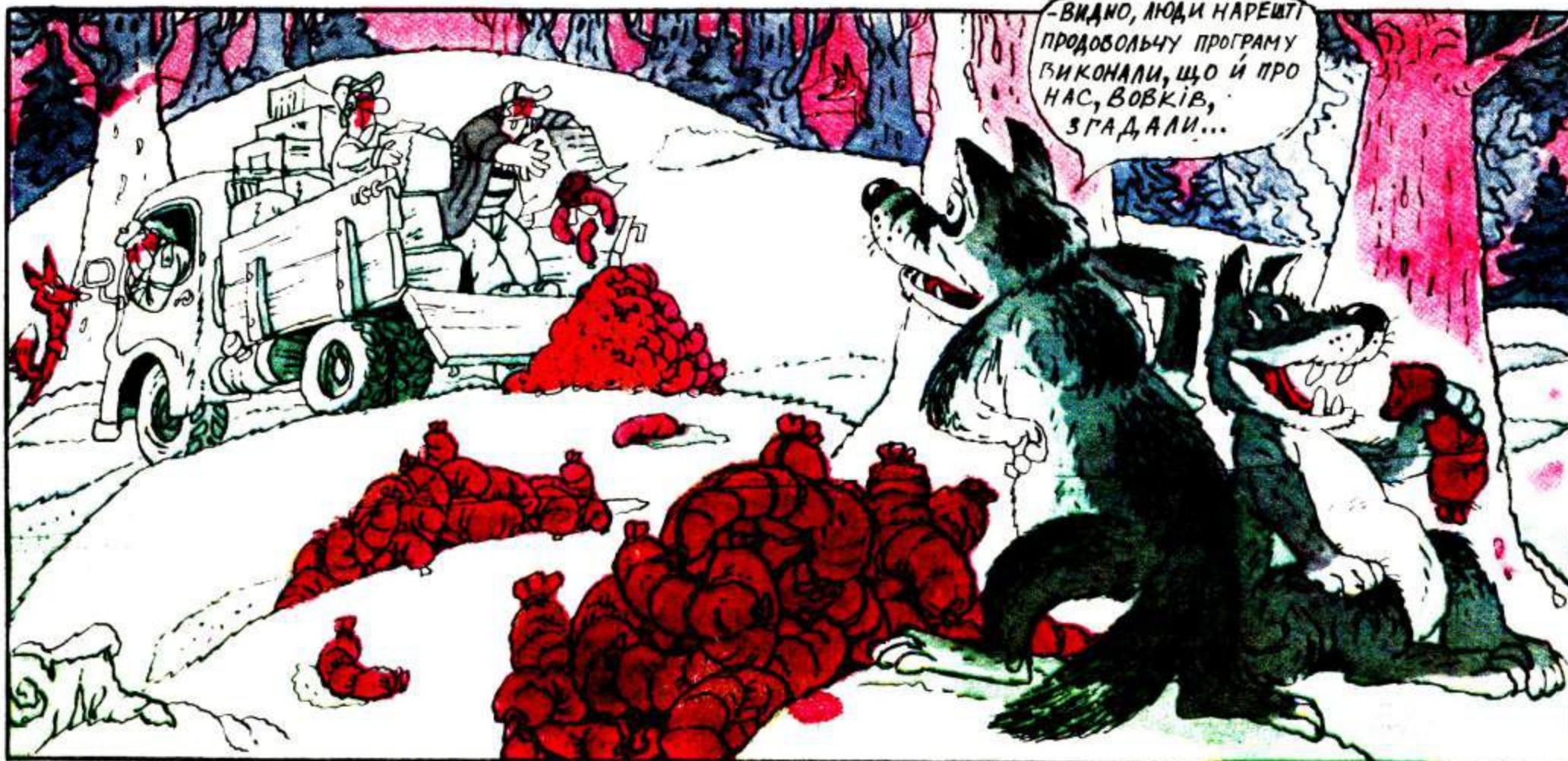
● Продавець вийшла на 10 хвилин. Буде завтра.

Олександр ПЕРЛЮК.
м. Кіровоград.

ПРОФЕСІОНАЛ

На роботу хоче в то.
Влаштуватись Вася.
— Судилися?
— Спаси бог!
Ще не попадався...

Леонід ЮРКОВ.

ЧУЙНИЙ СИН

— На старість взяв би вас до себе, тату,
Та вибачте,— зітхає скрушно Гнат,—
Хоч збудував я чималеньку хату,
А вільних в ній усе ж нема кімнат.

ГАРНО!..

— Ну, як тебе прийняв
новий той зав? —
Іван Миколу запитав.
— Та гарно!.. Помогти,
казавши по-секрету,
також нічим мені не допоміг,
зате ж — їй-бо! — аж за поріг
під руку вивів з кабінету!

м. Суми.

Віктор СКАКУН.

КОЛОЛІТЕРАТУРНЕ

ГУМОРЕСКА

Цього разу Євдокія Триндавська приїхала до Будинку творчості разом зі своїм чоловіком. Влаштувались у просторій, затишній кімнаті, пообідали і вийшли прогулятися. Першим, кого стріла письменниця з-поміж давніх знайомих, був Оникій Кваша — доктор філології, професор, неабиякий знавець сучасного літературного процесу.

— А-а, з приїздом, вельмишановна Олексіївно! — здалека замахав зеленим капелюхом давній знайомий. — Із щасливим прильотом до рідного творчого кубельця...

Спинилися.

— Знайомтесь: мій суджений, — кивнула Триндавська у бік чоловіка.

— Сокирко, — поштиво вклонився той. — Федось Федосійович.

— А-а, читав, читав, — похвалився, замість того, щоб у свою чергу назватися, професор.

— Мене? — здивувався Сокирко.

— Та вас же, вас, дорогий Федосійовичу! Читав і скажу без перебільшення: заздрих. Не чорною, ні, ні... рожевою заздрістю. Якийсь ви... ну, суто самобутній. Все у ваших творах своє, незапозичене — і образи, і композиція, і фабула. А мова, мова, яка гнучка, барвиста й соковита!

Сокирко округлив очі.

— Не прибіднюйтеся, дорогий, не скромничайте, — поблажливо поплескав його по плечу літератор. — Ваш вагомий творчий доробок я, ніскільки не вагаючись, поставив би поруч з класикою.

— Так нема ж чого ставити, — розвів руками Сокирко. — Я не письменник.

Оникій Кваша спантеличено прокашлявся:

— Даруйте, кхе-кхе... Тоді не читав, а слухав.

— І слухати не могли. Я не співак, не екстрасенс, навіть не менеджер, — спробував пожартувати для пом'якшення ситуації Федось Федосійович.

— Слухав, їй-бо, слухав! Може, лекцію читали?

— Який там з мене Цицерон...

— А по радіо, бува, не виступали?

— Ні по радіо, ні по телевізії.

— Даю голову на відруб, слухав! От тільки не пригадаю — де, — потер долонею подвійне підборіддя доктор наук. — А-а... На зборах виступали.

— Так, виступав. Багато разів. Але ж не могли, ну ніяк не могли ви потрапити до нашої скромної установи на збори.

— Стривайте! Навіть не сидючи, а стоячи слухав. Якщо пам'ять мені не зраджує...

Сокирка сіпнула за полу піджака дружина: не збиткуйся, мовляв, над людиною.

— А знаєте, могло бути. Маю відношення до архітектури, — зметукував Федосійович. — Може, біля ротонди...

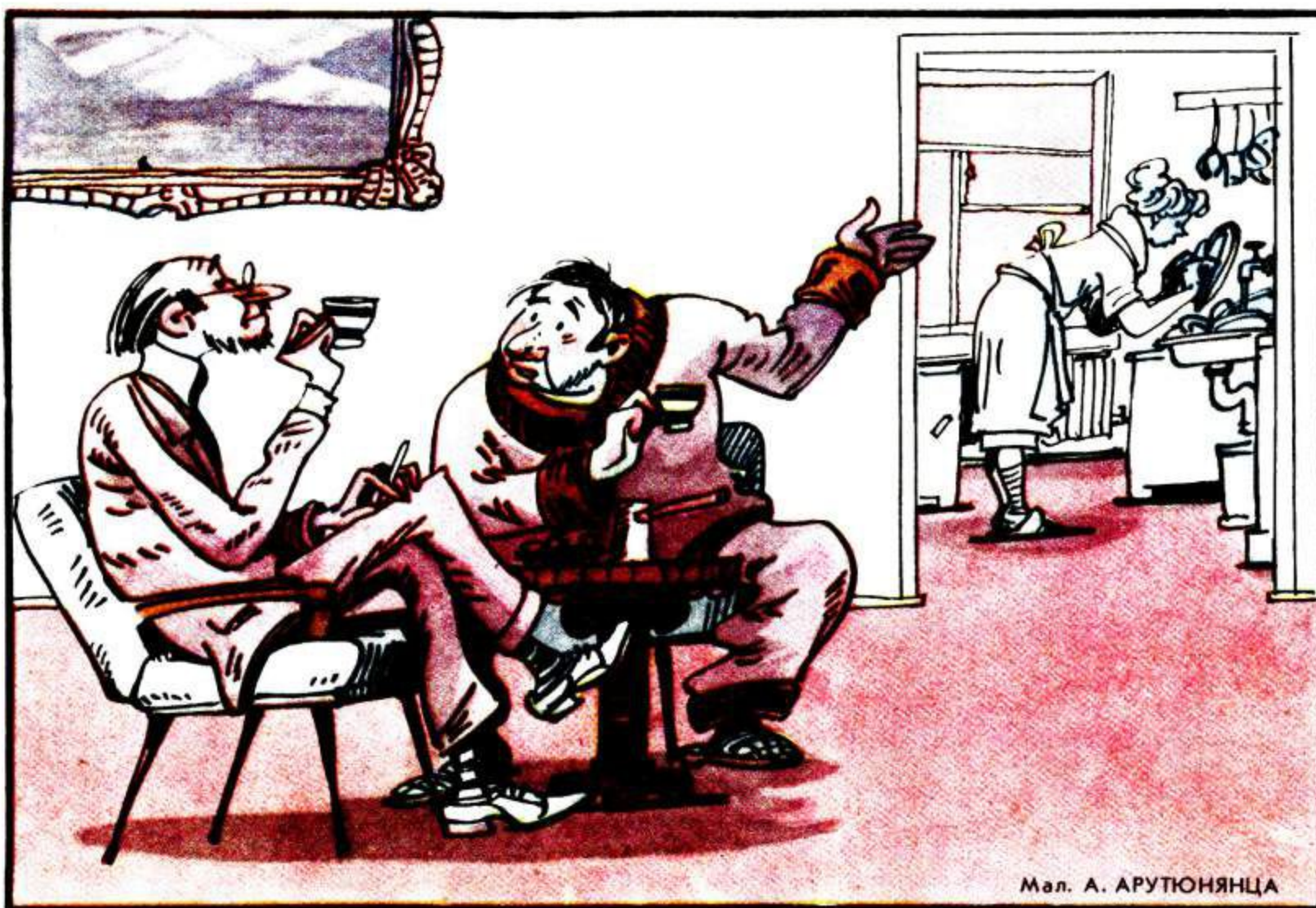
— О, згадав! — радо вигукнув Кваша. — Саме біля ротонди! Довго стояв і з величезною естетичною насолодою слухав застиглу музику.

— Музику? — витріщився Федосійович.

— Так, музику! Героїко-патріотичне співголосся минушини і сучасності, — не поліз до кишені по слово Кваша. — Гармонійно поєднане, монолітно злите. Ото витвір мистецтва! Шедеврально, без ніякого перебільшення, ротонда!..

Хоча ніякої ротонди Сокирко поки що не створив. Він був просто завгоспом в архітектурному інституті.

Михайло ПАЛЬЧИК.

— В умовах дефіциту дружина не довіряє мені мити тарілки...

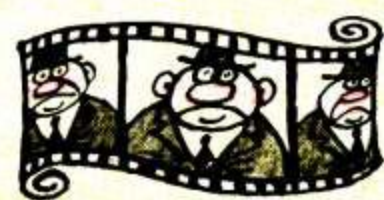
УСЕ ЧУДОВО НА ЧОРНОЗЕМНИХ ГОРИЗОНТАХ!

У дев'ятому номері «Перця» за минулий рік було вміщено фейлетон «І не пускати!» з підзаголовком «Інтерв'ю із забороненим (у межах Полтавської області) автором». Цим автором був кіносценарист Володимир Смирнов, а брав у нього сатиричне інтерв'ю спец. кор. Павло Стороженко. Ішлося ж у фейлетоні про короткометражний фільм «Свято Конституції», поставлений на Центральній студії документальних фільмів режисером Геннадієм Поповим за сценарієм В. Смирнова. Картику добре прийняли глядачі, про неї писала центральна преса, а от у Полтаві, де відбувалися покази у ній події, широкий загал так і не зміг побачити цю стрічку. Про що фільм! Ось уривок із фейлетону «І не пускати!»:

«КОР.: Ага, пригадую! Це про нього пішов погolos, ніби там — кадри з життя полтавської мафії, і вона «подбала», щоб полтавці цієї стрічки не бачили...»

В. СМІРНОВ: Нічого подібного. Це звичайна публіцистична стрічка... Але на певні думки вона, сподіваюсь, наводить. Це кінофільм про нашу моральність. В ньому поставлене лише одне питання: втілення конституційного права на житло. Здавалося б, це право для всіх однакове. Але як по-різному воно реалізується. Найкраще з нього скористалися ті, що почують людей, як треба жити. У значно гіршому становищі опинилися прості громадяни. І в той же час настільки вони виявилися чеснішими, благороднішими!..»

Пригадали, шановні читачі! Так от — редакція одержала лист завідуючого ідеологічним відділом Полтавського обкому Компартії України М. Ганнущенко, який спростовує інтерв'ю П. Стороженка з В. Смирновим. Притому — не спростовуючи фактів, про які розповідає фільм «Свято Конституції». Публікуємо повністю лист М. Ганнущенко, а також ще одне інтерв'ю з тим же кіносценаристом і відгук групи полтавчан (а їх прийшло до «Перця» чимало) на фейлетон «І не пускати!» Сподіваємося, читачі самі розберуться у тому, хто з авторів правий.

До того ведуть домисли і емоції

РЕДАКЦІЇ ЖУРНАЛУ «ПЕРЕЦЬ»

Кожний, хто в Полтаві знає дійсну ситуацію, що склалася навколо фільму «Свято Конституції» і ту, що описана кореспондентом «Перця» П. Стороженком у інтерв'ю «Не пускати!» (журнал № 9), помітить, що кореспондент поступився перед істиною, авдався до неправдливих домислів.

Такий висновок хочу підтвердити слідуючими фактами.

Чотири копії кінострічки «Свято Конституції» було замовлено полтавським виробничим об'єднанням «Кіновідеопрокат» ще 30 травня 1989 року. Це замовлення виконано лише в травні поточного року

і фільм відразу пішов у найбільших кінотеатрах Полтави і області.

Стрічка, представлена працівником Центральної студії документальних фільмів Т. Черьоміною і автором сценарію В. Смирновим, вже кілька разів, згідно з планом «Кіноцентру», демонструвалася в Полтаві у липні 1989 року. Тому П. Стороженко виявився тут, м'яко кажучи, не щирим, написавши, що «мафія» все зробила, щоб полтавці цієї стрічки не побачили.

Щоб якось виправдатись, звинувативши «мафію» у заборонних діях, П. Стороженко і В. Смирнов вигадали, що за демонстрацію цієї стрічки був

новий, платив незаконно гроші підставним особам». Не будемо піддавати сумніву висновки комплексної ревізії. Можливо, колишній директор і був у чомусь винен. Але терпіти ж його на посаді, незважаючи, що порушення було встановлено «задо-вго до показу фільму» (з відповіді М. Ганнущенко). А тут, тільки показав, зразу — геть! Дивний збіг, чи не так, товаришу зав. ідеологічним відділом?

Інтерв'ю

До речі, ніхто тов. Головка не схиляв «підтвердити». Я прекрасно розумію недоказовість подібних тверджень. Пряму. Але послідовності подій у часі наводити на роздуми. І я висловлю їх уголос.

КОР.: Ви помітили, що спочатку я, а тепер ось ви стали гаряче доводити, що «я не слон». Здається, чого ясного, кожен готовий відповідати за кожне своє слово, мало того, при особистій зустрічі з М. Ганнущенко я висловив готовність нести відповідальність за свої запитання перед судом, від чого він, до речі, відмовився. Але у відповіді ситуація раптом набула вигляду якоїсь в'язкої «компрі»... Можливо, через те, що її логіку важко уявити наочно? Бо всього потрошку: невеличке зміщення акцентів, плутанина авторства, удаване невігластво — і спробу: виплутати! В шахах, приміром, подібні речі помітніші: пересунув крадькома фігуру з однієї клітинки на іншу — все одно шахраювання! Хоч і порух невеличкий. Буквально в кожному абзаці тов. Ганнущенко доводиться хапати за руку, а це, признатись, втомливо, та й читачам нецікаво.

В. СМІРНОВ: Давайте, на відміну від нашого опонента, іти текстом його відповіді буквально. М. Ганнущенко пише:

«Стрічка, представлена працівником Центральної студії документальних фільмів Т. Черьоміною і автором сценарію В. Смирновим, вже кілька разів, згідно з планом «Кіноцентру», демонструвалася в Полтаві у липні 1989 року. Тому П. Стороженко виявився тут, м'яко кажучи, нещирим, написавши, що «мафія» все зробила, щоб полтавці цієї стрічки не побачили». Ще раз підкреслюю, що саме я запропонував Тетяні

плюралізм...

звільнений з посади директор кінотеатру «Колос» В. Головка.

В. Головка, дійсно, в минулому заслужена людина, та його звільнення аж ніяк не зв'язане з фільмом. Комплексна ревізія фінансово-господарської діяльності кінооб'єднання, що проводилася задовго до показу фільму, виявила, що В. Головка, використовуючи службове становище, платив незаконно гроші підставним особам. І коли його схиляли «підтвердити», що звільнення зв'язане з фільмом, колишній штурман польотної авіації перед своєю совістю не схибив, різко відмежувався від «добродійних захисників».

Упереджено описаний П. Стороженком факт організації демонстрування стрічки «Свято Конституції» у Будинку політичних знань. П. Стороженко не знав, або зумисне не хотів написати правду.

А правда не вписувалася у задумане автором. За три дні до засідання клубу виборців лідери неформальних об'єднань заявили про намір продемонструвати названий фільм. Їм було запропоновано звернутися в обласне об'єднання «Кінопрокат» і вирішити в установленому порядку. Цього вони

Черьоміній, на той час завідувач відділом реклами студії, прийти в Полтаву з фільмом і самим знайти кінотеатр, який би згодився його «прокрутити». Ми прийшли в кінотеатр «Полтава». Коли ми в двох словах переказали директору зміст фільму, він сказав, що повинен poradитися з керівництвом. Тоді ми звернулися в кінотеатр «Колос» до В. Головка... Далі переказувати не буду, про це достатньо сказано

про інтерв'ю

у першому інтерв'ю. Отже, оце «згідно з планом «Кіноцентру» — відверта підтасовка. Фільм привезено у Полтаву з ініціативи авторів, московський «Кіноцентр» тільки оплатив відрядження. Щодо замовлення чотирьох копій кінострічки «Свято Конституції» полтавським «Кінопрокатом» 30 травня 1989 року і її запізнілої демонстрації в травні минулого року «у найбільших кінотеатрах Полтави і області», то мені відомо тільки про демонстрацію в «Полтаві» — без реклами, перед якимсь некасовим фільмом. Словом, усе склалося так, що фільм про полтавські справи пройшов у місті непомітно.

КОР.: Я не ставив перед собою завдання з'ясувати, коли була замовлена стрічка, чи внесена у план прокату... Папір багато чого терпить. Ми були свідками складання багатьох «величчів планів». У даному випадку мене цікавили конкретні обставини виходу стрічки на полтавський екран.

В. СМІРНОВ: Вони були саме такі. До речі, мене просто захоплює «громадська сміливість» М. Ганнущенко, який за простою ігнорує факт, що його «гальмувано-забороняльна» діяльність розгорталася на виду сотень людей. І стверджує, що перепон для демонстрації фільму ніхто не чинив. Зокрема, М. Ганнущенко пише: «Ім було запропоновано звернутися в обласне об'єднання «Кінопрокат» і вирішити в установленому порядку. Цього вони явно зробити не спішили. Люди зверталися в «Кінопрокат»! Я сам туди тричі дзвонив! Але весь час знаходилися причини для відмови. І тоді справді: стрічка мимо «Кінопрокату», без всяких документів, з'явилася в залі».

явно зробити не спішили. Стрічка мимо «Кінопрокату», без всяких документів, з'явилася в залі. Закономірно, що працівники Будинку політичних знань попросили пояснень, що за фільм вони приймають для демонстрування. Це «лідерам» не сподобалося.

І лише тоді, коли кіносценарист В. Смирнов заявив, що фільм дійсно той, а не якийсь інший, розпочалася його демонстрація. Він же підтвердив правильність дій працівників Будинку знань і кіномеханіка, які дотримувались встановленого порядку демонстрування фільмів.

П. Стороженко називає себе аналітиком. Це його справа так думати про себе. Проте, якщо він зізнається у публікації, що «там не був і про те, що трапилося, має непевне, розпливчате уявлення», то ціна його аналітичності невелика. Дивно і інше, як журналіст міг вдатися до публічної образи людей, користуючись лише слухами. Це, до речі, властиво і деяким іншим публікаціям П. Стороженка.

Зав. ідеологічним відділом обкому
Компартії України М. ГАННУЩЕНКО.

Таке ставлення до фактів — що це: ідеологія чи брехня?!

Мені хочеться підкреслити різницю в поведінці двох керівників у цій ситуації. Один відверто провокував людей на нерозсудливість, я маю на увазі М. Ганнущенко, а другий — завідувач обласним відділом культури П. К. Бондаревський, спочатку мовчав, ніби відсторонено спостерігав, за суперечкою, а потім запитав мене: «Ваш фільм?» — «Мій». — «Йшов у Радянському Союзі?» — «Так». — «Дозвіл є?» — «Так». Тоді він повернувся до Ганнущенко і сказав: «У чому ж проблема?!» І справа «щасливо» вирішилася: показали кінофільм, люди розійшлися...

Ще раз хочу повторити: коли б тим людям, які тулилися в показаних у фільмі халупках, поліпили житлові умови, я сам був би змушений вилучити стрічку з прокату, оскільки зник би привід для неї — критичний фактаж... Але всю цю метушню на додаток увінчала відповідь М. Ганнущенко, повна дрібних інсинуацій і «викривань» приписуваних опонентам помилок. Мені взагалі не зрозумілий сенс цього документу. Навіщо він? Невже складений тільки для того, щоб показати, які «негарні» — журналіст Стороженко і сценарист Смирнов?

КОР.: Це побічне враження. У принципі відповіді по-своєму логічна і цілеспрямована. Вона покликана затуманити, закам'юфлювати питання, які ми порушили. Ви у своєму кінофільмі «Свято Конституції» ставили питання про моральність спорудження житлового будинку поліпшеного планування для міської і обласної еліти поряд з злидненими халупками рядових полтавців. Я у проведеному з вами інтерв'ю цікавився долею стрічки на полтавських екранах, тобто станом гласності. І що ми одержали зі стін обласного комітету партії? Круту груду «компрі» в обличчя... Лишень, поки будуть відмащувати, забудуть, про що питали.

В. СМІРНОВ: Особливо це помітно щодо вас. Я полтавець, працював тележурналістом. Пригадується, кілька років тому вашу роботу відзначили обласною журналістською премією. Зрозуміло, в ті роки вона присуджувалася не без узгодження з обкомом партії. А тепер: «ціна його аналітичності невелика», це властиво і деяким іншим публікаціям П. Стороженка. Чи не означає це, що ви у своїй допитливості зайшли за рекомендований посадовий рівень?

КОР.: Мабуть. Але разом з усією радянською журналістикою. І до цього ще ніяк не звикне дуже багато посадових осіб.

В. СМІРНОВ: Мій кінофільм закінчується словами: «Ніхто ні про що не довідався, ніхто нічого не почув, нічого не змінилося». Мені дуже шкода, що вони виявилися пророчими.

Розмову вів П. СТОРОЖЕНКО.

Спасибі за втручання!

У вашому журналі знайшовся журналіст, який не дав пройти безслідно історію, що трапилася у Полтаві.

Люди жили у справжніх халупках, а поряд терміново споруджували дев'ятиповерховий будинок поліпшеного планування. На очах у всього міста тут міняли паркет, завозили нові імпорتنі меблі... Потім упаковочний папір носило по всій вулиці Ватутіна.

А поряд з новобудовою стояла халупа, яка від двигіння під час риття котловану і прокладки комунікацій, тріснула уздовж і впоперек. У квартирі Таран порвалися балки, випала частина стіни і стало видно споруджуванний палац. У Давидової тріснула стіна. У Карпенко тріщини пішли по всій квартирі...

Мало того, під час будівництва з крана зірвалася залізобетонна панель і ледве не розпелескала халупу зовсім... Слава богу, не доліт! І куди люди не писали, скарги поверталися до тих, на кого вони нарікали.

Але ось приїхали люди з Москви, з документального кіно. І зняли кінофільм про те, як було, але не повинно бути. Він демонструвався в одному полтавському кінотеатрі, в «Колосі», без попереднього оголошення, у суботу. Ми сходили подивитися. Зал був напівпорожній — літо надворі. Але потім по Полтаві пішов погolos, що демонструється стрічка про наше місто. Багато хто хотів подивитися, але демонстрація припинилася, а директора, кажуть, зняли.

Потім, пізніше, перед виборами, знову пройшла чутка, що фільм покажуть ще раз — у Будинку політосвіти. Я пішла туди з сусідкою, просиділа до пів на одинадцять вечора, але не дочекалась. Виборці, що залишилися, говорили, що нікуди не підути, поки не побачать цю стрічку.

Після демонстрації справа deciso зрушила. На нас звернули увагу депутати, журналісти. Першим із нашої халупи переселили фронтівка Савостіна з напіваралізованою дружиною, якого задував у своєму інтерв'ю В. Смирнов, потім переїхала Савченко. Залишилися зимувати три родини — варіанти переселення, які їм запропонували, їм не підійшли. Але це інша історія.

Спасибі «Перцеві» за те, що не дав замовчати чесну стрічку «Свято Конституції» і привернув увагу до страждань людей!

Мешканці будинку № 13
по вулиці Ватутіна ТАРАН,
ДАВИДОВА, КАРПЕНКО.

м. Полтава.

ІРОНІЗМИ

— Чого ви від мене хочете? — виправдувався ледар. — Якщо у нас навіть закони — і ті не працюють!

Вячеслав НАЛЬБОВ.

Результат одностороннього руху: все йде наліво.

Питаннячко: чи слід сьогодні вважати плуралізмом дволикість?

Флоріан БОДНАР.

Виробнича травма політика — попав під колесо історії.

Валерій ГУЛОВИЧ.

«На Україні розкрито факт вивозу за кордон під виглядом абразивного порошку 200 тонн двоокису титану, з якого виготовляється білило. При цьому продаж його здійснювався по 1693,5 долара за тону, у той час, як країна змушена закуповувати цей матеріал за кордоном по ціні понад 2600 доларів».

(В. КРЮЧКОВ, член Президентської Ради, голова Комітету державної безпеки СРСР).

Одного звичайного серпневого дня в Чопі ударили дзвони. Не церковні — день святого Іллі вже минув і взагалі ніякого свята не було. Вдарили у дзвони митники, які щойно виявили два автофургони не з тим. У складеній сумським виробничим об'єднанням «Хімпром» декларації був записаний «абразивний порошок». Зовні схоже на борошно. Але хлібом не пахне і на смак неприємний. Хтозна, що воно таке? Можливо, той «абразивний порошок» не абразивний порошок, а амоніт! Чи, ще гірше, якийсь невідомий наркотик?

Напередодні шість фургонів абразивного порошку, виготовленого цим же об'єднанням, без будь-яких ускладнень залишили територію країни. Цього разу машини затримали. Лаборативний аналіз встановив, що абразивний порошок має зовсім іншу назву — двоокис титану.

Не відаю, чому митники вирішили перевірити саме ці фургони. Але ж перевірили, виявили пильність. Честь їм за це і хвала, пишу це без тіні іронії.

Відомо чимало хитроючих способів перевезення контрабанди. Картини славетних майстрів, наприклад, найкраще переправляти через кордон у чомоданах з подвійними стінками. Діаманти чудово ховаються в гіпсі, накладеному на одну з кінцівок. Для викрадення старовинного кофє слушно зробити копію, привезти її в СРСР на живий жіночий ший, замінити на оригінал і в такий же спосіб вивезти...

Але й хитруючі способи здебільшого не проходять. Сам не раз пересвідчувався у кіно. А такого, щоб контрабанду ввозили відверто, фургонами, — не тільки бачити, а й чути не доводилося. Це навіть контрабандою назвати не можна. Це якесь просто вже свинство, а не контрабанда.

Отож нічого дивного немає в тому, що для розслідування цієї зухвалої операції при Комітеті державної безпеки УРСР було створено спеціальну групу. А як інакше, коли республіку розкрадають фургонами? Щоправда, уповноважений КДБ у Сумах Завражний ще раніше цікавився відправкою за кордон абразивного порошку. Про контакт із зарубіжною фірмою йому стало відомо десь 24—25 липня. Він тут же вирішив переговорити з заступником генерального директора Сіряченком, який віддав зовнішньоекономічну діяльність об'єднання. Щоб бути точним, переходжу до свідчень Завражного на слідстві:

«Я вважав своїм обов'язком переговорити з Сіряченком, ознайомитися з документами по угоді... На мій жаль, у ті дні Сіряченко знаходився в службовому відрядженні, як я встановив, з 24 до 30 липня він був у Москві. Тому я змушений був дочекатися його повернення».

І далі:

«Зустрівся з ним 31 липня чи 1 серпня. Я його особисто запросив до себе з наміром поговорити по укладеному контракту. Я спочатку повів розмову взагалі про роботу, сподіваючись, що він сам поведе розмову про контракт...»

Ці цитати, витримані в дусі тридцятих років, говорять самі за себе і коментарів не потребують. Зазначу лише, що сподівання Завражного справдилися — Сіряченко дійсно заговорив про контракт. Та він і не робив з нього таємниці, половина підприємства знала про угоду.

Не можу не віддати належного слідчій групі. Ніхто з неї ні з Сіряченком, ні з кимось іншим не заводив розмов взагалі і здала. З'ясували чітко і просто те, що було необхідно. Я прочитав усі 12 томів слідчої справи. Від багатьох подібних вона відрізняється послідовністю, завершеністю, чітким дотриманням процесуальних вимог. І ще, я сказав би, інтелігентністю.

Скрупульозне розслідування полегшило роботу суду. Але й при цьому Київський міський суд під головуванням В. П. Дороніної протягом цілого місяця ретельно вів своє слідство. Опитав усіх свідків, спеціалістів і експертів, вивчив документи. В результаті визнав Сіряченка винним за трьома статтями Кримінального кодексу УРСР, однією статтею Кримінального кодексу РРФСР і засудив його до 3 років 6 місяців позбавлення волі... умовно. Як же так?

Тут я не можу не віддати належного спокійній розсудливості Валентини Петрівни Дороніної. Лише за однією статтею — за контрабанду — можна було припаяти Сіряченку аж десять років — і не умовних, а цілком повнозгових, та ще й суворого режиму, після чого похизуватися: ось, мовляв, щоб усі інші закалялися державне добро розбазарювати. На щас-

тя, суд подбав про те, щоб міра покарання відповідала мірі провини.

Тут я закінчую позитивну частину свого фейлетону і переходжу до викладення подій і гірких, і безглузких, і кумедних.

...Усе почалося з того, що сумське виробниче об'єднання «Хімпром», у повній відповідності із Законом про державне підприємство, рішенням союзного уряду було занесено до реєстру учасників зовнішньоекономічних зв'язків СРСР. Відтепер йому дозволялося самостійно укладати угоди на продаж своєї і закупівлю зарубіжної продукції. Щоб бути на рівні державної довіри, виробниче об'єднання утворило спеціальний відділ зовнішньоекономічної діяльності. Очолив його заступник генерального директора з питань економіки М. Г. Сіряченко. Очолівши, одразу відчув потребу зробити щось таке незвичне, щось дуже міжнародне. Не встиг подумати, а воно вже тут як тут. Просто перед його очима (наче Мефістофель з вогню) з'явився елегантний добродій із благородною свиною у волоссі і мудрою втомленістю у погляді.

— Башелашвілі, — відрекомендувався він. — Директор філіалу спільного радянського-західнонімецького підприємства, а також представник фірми швейцарської, уповноважений фірми австрійської. — Сіряченко, — відповів Сіряченко. — Міжнародний заступник генерального.

— Ол'райт, сесі бон, гутен морген, здоровенькі були! — блиснув білозубою посмішкою Башелашвілі. — Не будемо гаяти час і перейдемо до справ. Мені повідомили, що ви пропонуєте бартерну угоду?

— Так, — відповів Сіряченко. Досвіду в таких операціях він майже не мав, але вже твердо розбирався, чим відрізняється бартерна угода від чартерного рейсу. — Ми можемо продати вам кормові фосфати...

— Ну, ну, — Башелашвілі застережливо виставив перед собою долоню, — тільки двоокис титану. — Але двоокис титану...

— Йес, йес, все розумію. Ви продасте нам надпланову продукцію, це дозволено Законом про державне підприємство.

— На неї також великий попит.

— Так, так. Але ж і ми пропонуємо вам не турецький чай. Товар першосортний. Дефіцит.

— Дефіцит?

— Так, так. Комп'ютери, шліфувальні машинки, мікроавтобуси «Фольксваген», плити для підлоги

«Ірис фелікс» і мозаїчні плити «Імоло портиско», рукомийкини «Бермуде», унітази «Манхеттен»...

— Ол'райт! — не витримав цього сліпучого переліку Сіряченко. І тут же невпевнено додав: — Треба порадитися.

Та що там було радитися? Хто із сумчан міг встояти проти блакитних «манхеттенів»? Хто б із вас, скажіть мені, любі читачі, встояв?

Пам'ятаєте пісню Висоцького «Чому аборигени з'їли Кука»? У мене є своя версія відповіді на це запитання. Коли Кук показав аборигенам кольорові буси з ярликом «Зроблено в Британському королівстві», у них розпалилися не тільки очі, а й зуби. Подальше було справою техніки.

Розпалилися очі і в деяких сумчан. Вони будь-що вирішили заволодіти зоресяйними унітазами і рукомийниками. Та і які проблеми! Двоокис титану входив до реєстру продукції, дозволеної до експорту. Для продажу відбрали надпланову продукцію, якою за законом могли розпоряджатися на свій розсуд. Продати вирішили лише 200 тонн. Чи така вже то велика кількість при річному виробництві сорок тисяч тонн?

Щоправда, укладання угоди було ускладнено формальними труднощами. Дві постанови Ради Міністрів СРСР (третя готувалася), які вийшли слідом за Законом про державне підприємство, м'яко кажучи, не полегшували зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Свою ложку дьогтю додали відомства. За інструкцією колишнього Міністерства міндобров СРСР, якому підпорядковувався «Хімпром», двоокис титану як лакофарбний матеріал ліцензуванню не підлягав. За інструкцією нещодавно утвореного Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків — як окис кольорового металу — мав продаватися виключно за ліцензією. Якій, скажіть, інстанції вірити? Відомчій? А якщо на митниці діє інструкція іншого відомства? Чи, що не виключено, обидві? Як тоді? Залишитися без «манхеттенів»?

Сумчани вирішили застрахуватися і якось обійти ліцензійну перешкоду. Вони чудово розуміли, що для одержання ліцензії в чужому відомстві потрібні і хвачкість, і моторність, і уміння, і терпіння, і везіння, і ще багато, багато... Тут, на їхню біду, на допомогу їм прийшов досвідчений Башелашвілі, також не схильний зв'язуватися з ліцензуванням. Вихід запропонував простий. Треба продати капіталістам двоокис, який не відповідає державним стандартам. У цьому випадку, за державними правилами, він втрачає навіть право називатися двоокисом, а іменується браком, чи відходом виробництва, чи некондиційною сполукою...

Сумчани спочатку здивувалися: невже капіталісти такі дурні, що купуватимуть брак? Та швидко розібралися. Адже той брак дуже часто не брак. Для певних цілей він підходить навіть краще, ніж кондиційна продукція.

Тут я не можу утриматися від ліричного відступу. Великий Гоголь також не завжди міг. Він оспівав трійку, а я оспівав державний стандарт.

Ех, державний стандарт, державний стандарт! Хто тебе вигадав? Певно, в міцній голові ти міг народитися, у тому відомстві, що не любить жартувати, а на рівному місці сміливо і впевнено ділить усе і всіх на овець і козлищ.

Ось заходить до кабінету відповідального столичного працівника скромний представник споживчої кооперації з далекого і сонячного Узбекистану. Він хоче купити для будівельних потреб деревні плити. Ні, він не просить повноцінних, він уклінно благає продати брак. Він навіть ладен заплатити виробничникам, щоб виготовили брак спеціально. Не дивіться на нього співчутливо, любі читачі, і не думайте, що він сіромаха убогий. Він просто добре розібрався з державним стандартом. Чим відрізняється некондиційна плита від кондиційної? Практично дуже часто нічим. Некондиційна може бути на міліметр тонкішою чи грубішою, мати трохи подряпанний кут — і вся різниця. А ціна на неї — утричі нижча. І продасть її той ходек із Узбекистану своїм братам по кооперації вже за повною державною ціною. Ще й з добрячою націнкою. Вистачає і на віддачу благодійникам, які продали той нестандарт, і собі, і дітям на спадщину.

Цілковита ідія! Державні інтереси збережені — нестандартна продукція не пройшла повз пильне око контролерів. І всі, хто так чи інакше мав до неї відношення, нагодовані. Ось що таке державний стандарт!

А є ще державні плани, державні ціни, державні фонди, державна торгівля, державні... Ох, які то чудові інструменти грабування держави! Скільки свідчень цього зберігається в мільйонах томів кримінальних справ, що покриваються порохом в архівах прокуратури, судових і міліцейських установ! А скільки свідчень взагалі ніде не зафіксовано? Так давайте, пройдемо, шахраї, машинатори всіх рангів, збирайтеся докупити і добряче вплийте за державний стандарт!

...З упевненою подачі Башелашвілі сумчани завантажили машини двоокисом, якому трохи невістачило до кондиції, і спеціальним актом охрестили його абразивним порошком. 110 тонн порошку без перешкод були доставлені до Австрії. Ще 90 затримали на митниці. Виявилися вони цілком кондиційними. Як пояснювали сумчани на слідстві, на підприємстві не знайшлося некондиційної продукції, коли за нею прийшли фургони.

Так чи інакше, слідство швидко встановило і службовий підлог, і контрабанду... Про подальші події я вже розповів.

Тепер, дорогі читачі, сподіваюсь, вам зрозуміло, чому суд обрав таку міру покарання? З одного боку, дотримано букви закону. Це обов'язково. Хай навіть закон недосконалий, хай взагалі нерозумний. Якщо його не виконувати, настане анархія.

З іншого боку, дотриманий і дух закону. Суд не знайшов у діях Сіряченка корисливих мотивів, відкинув звинувачення у завданні збитків державі. (Різниця в ціні сумського і закордонного двоокису титану на міжнародному ринку пояснюється різницею в якості. Для порівняння: японці продають нам телерадіоапаратуру недорого, за карбованці, але за нашу не дадуть і копійки). По суті злочинном обернулися недостатній досвід бартерних угод, надмірне старання і плутанина в державних і відомчих документах.

Що стосується Башелашвілі, тут я не можу говорити про відсутність досвіду. І взагалі нічого сказати не можу, бо перед судом він не відповідав. Дізнавшись, що сумськими партнерами займаються органи державної безпеки, представник західних фірм визнав за краще сказати рідній країні «адью».

Уся ця історія, хоч закінчилася вона загальом благополуччю, викликає почуття неабиякої прикрасоти. На що витрачено майже рік роботи висококваліфікованих слідчих? На захист інтересів держави? Дуже відносно. Саме слідство, півторамісячний простій завантажених машин на митниці, поїздки численних свідків до слідчих і суду, внесення аритмії, нервовості в роботу великого підприємства обійшлися державі дуже недешево. А хто від цього виграє?

Тим часом у тому ж сумському об'єднанні навіть підлога цеху, де виробляється двоокис титану, завжди вкрита помітним шаром цієї продукції. А скільки її, незважаючи на дефіцитність, гине при транспортуванні, на складах, у цехах підприємств-споживачів? Гей, гей, от де можна справді вести розмову про небезпеку в державному масштабі. Та це вже окрема велика тема. Для ілюстрації поставлю лише одне запитання. Косметичні засоби, які сьогодні на вулицях великих і малих міст пропонують перекожим пекучі брютети й брютетки, на 90 відсотків складаються з двоокису титану. Так от: хто постачає його парфюмерам-брюнетам?

У грудні вийшла нова постанова союзного уряду і ще міцніше затягнула зашморг на ший підприємств, яким дозволено самостійні міжнародні угоди. Самостійність загальною вона підтвердила. Тільки кожного разу на неї треба брати дозвіл.

Як розрубати вузол на цьому зашморгу? Особисто у мене найбільша надія на Декларацію про суверенітет республіки.

М. ЛЕЛІКОВ.

Мал. І. АЛЕКСАНДРОВИЧА

— Треба зробити скорочення!

ФРАЗИ

● Людина виникла з інакомислячої мавпи.

● Сучасна школа має пройти шлях від крейдового періоду до комп'ютерного.

● Людина створена для щастя, як паспорт для прописки.

● Ніщо так не полегшує проблему вибору, як його відсутність.

● Політикам треба брати приклад з лікарів: проводити експерименти спочатку на кроликах.

Юрій МЕЛІХОВ.

Мал. Ю. КОСОБУКІНА

КАЛАМБУРИ З НАТУРИ

Забур'яніло творче поле:
Поет його не часто поле.

У грошоловної скупійки
Є завше вигода з копійки.

На руку дуже був не чистий.
— Поплутав, — говорив, — нечистий.

Є слово зле — гостріше, ніж
Відточений багнет чи ніж.

— Люблю, — це критик, — з давніх пір я
Із авторів поскубити пір'я.

Зчиняють ті книжковий бум,
Хто часто в книгах ні бум-бум.

Дмитро СОЛОДКИЙ.

ПЕРЧЕНЯТКОВА КНИГАРНЯ

Ну й гарну книжку пощастило мені придбати! Як тільки я її розгорнуло та прочитало у голос перший віршик, до мене відразу ж збіглися діти з усього нашого будинку. Вони облишили всі свої ігри й просили мене читати їм далі, аж поки у дворі зовсім не смерклося. Та хіба ж не заслухаєшся! Ось дивіться:

КАПУСТОНЬКА

Покинута, занедбана на лузі,
Зеленіє капустонька на снігу,
А до неї стежечку не одну
Протоптали ніженьки по лану.

Догадайтесь, дітоньки, ви самі,
Хто ці робить стежечки у зимі.
Я вам в цьому віршику не скажу,
Бо сам ще раз подивитись побіжу.

Ну, як, догадалися? Звичайно ж, це...
А втім, подумайте самі. А я вам тим часом прочитаю ще один віршик:

Мавпа бігала, гуляла
І пташок перекривляла.
Та, на лишенько, бджола
Десь над вухом загула...
Що тут думати-гадати...
Та відомо що — тікати!
Коли бачить мавпа — бочка!
І, здається, з-під медочка!
Треба в неї заховатись
І медком поласуватись.

Читати далі? То слухайте:

ЯЛИНКА

Раз я взувся в чобітки,
одягнувся в кожушинку,
сам запрягся в саночки
і поїхав по ялинку.

Ледве я зрубати встиг,
ледве став ялинку брати,
а на мене зайчик — плиг! —
Став ялинку віднімати.

Я — сюди, а він — туди...
«Не віддам, — кричить, — нізащо!
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледащо!»

Не пущу, і не проси!
І цяцьками можна гратись:
порубаєте ліси —
ніде буде і сховатись.

А у лісі скрізь вовки,
і ведмеді, і лисиці,
і ворони, і граки,
і розбійниці-синиці».

Страшно стало...
«Ой, пусти!
Не держи мене за поли!
Бідний зайчику, прости, —
я не буду більш ніколи!»

Низько, низько я зігнувся
і ще нижче скинув шапку...
Зайчик весело всміхнувся
і подав сіреньку лапку.

Ну, і нарешті, ще такий віршик:

А мій Буба-чарівничка
Знає, скільки два та одиничка.
А іноді як піде,
То і три з одним складе.
А складати одиниці —
Це йому одні дурниці.
А як свіжа голова,
Знає, скільки два та два.
А як років сто мине —
Й не таке іще утне.
Хоч погані оці вірші,
А бувають іще гірші.

А як ви вважаєте — погані оці вірші чи ні? Що-що? Кажете, далі читати? Е, ні, усієї книжки все одно в нашу невеличку сторіночку не ввібгаєш: у ній аж 317 сторінок. Проте вихід є: поспішіть — мерщій до книгарні й купіть цю чудову книжку! А називається вона ось як:

ВСЕ НАВКОЛО ЗЕЛЕНІЄ

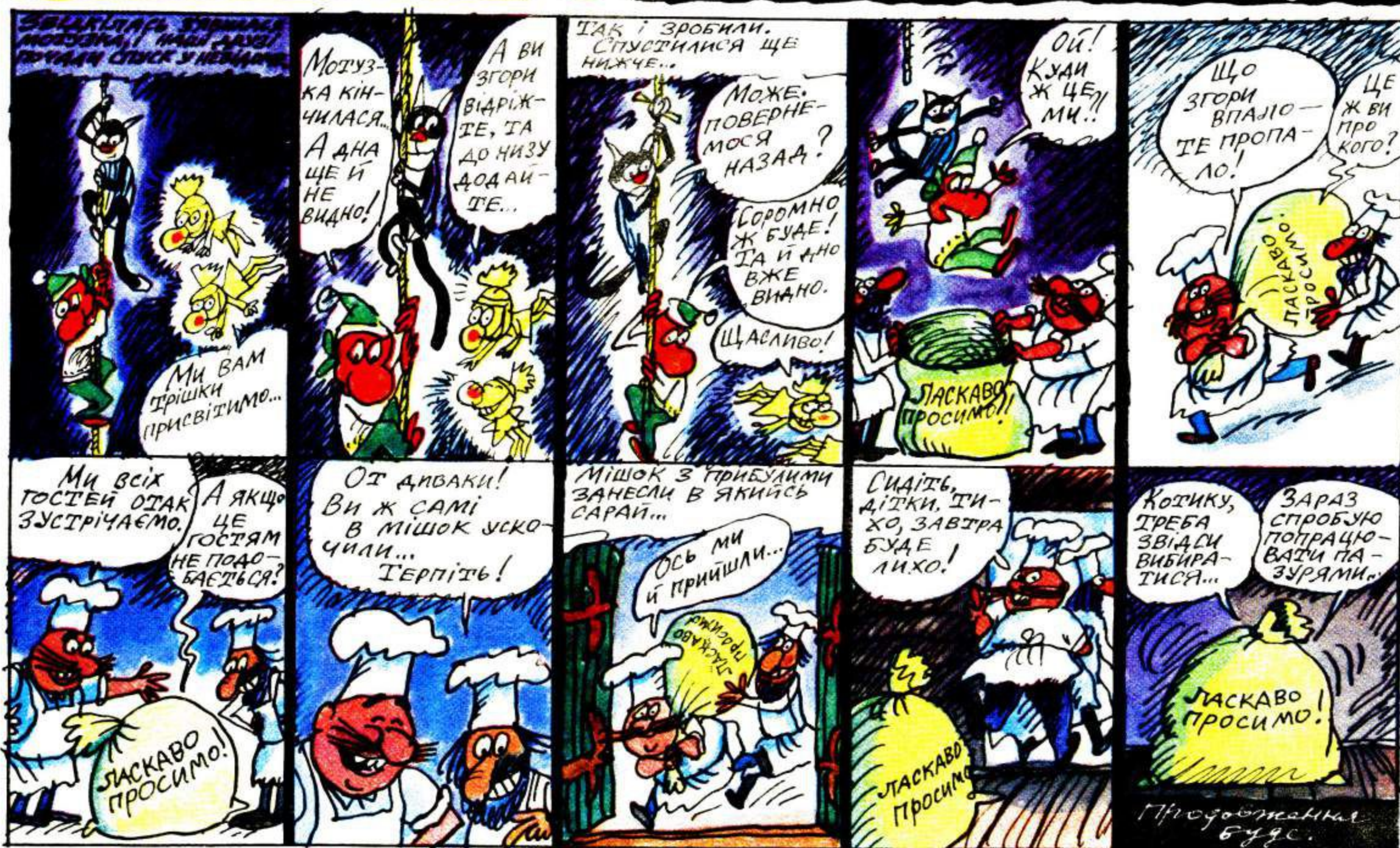
А зібрані в ній вірші, поеми та казки чудового українського поета Олександра Олеся, й вийшла вона у київському видавництві «Веселка» з гарними кольоровими та чорно-білими малюнками художника Івана Литвина. Читайте, розглядайте, радійте і перечитуйте!

ПЕРЧЕННЯ.

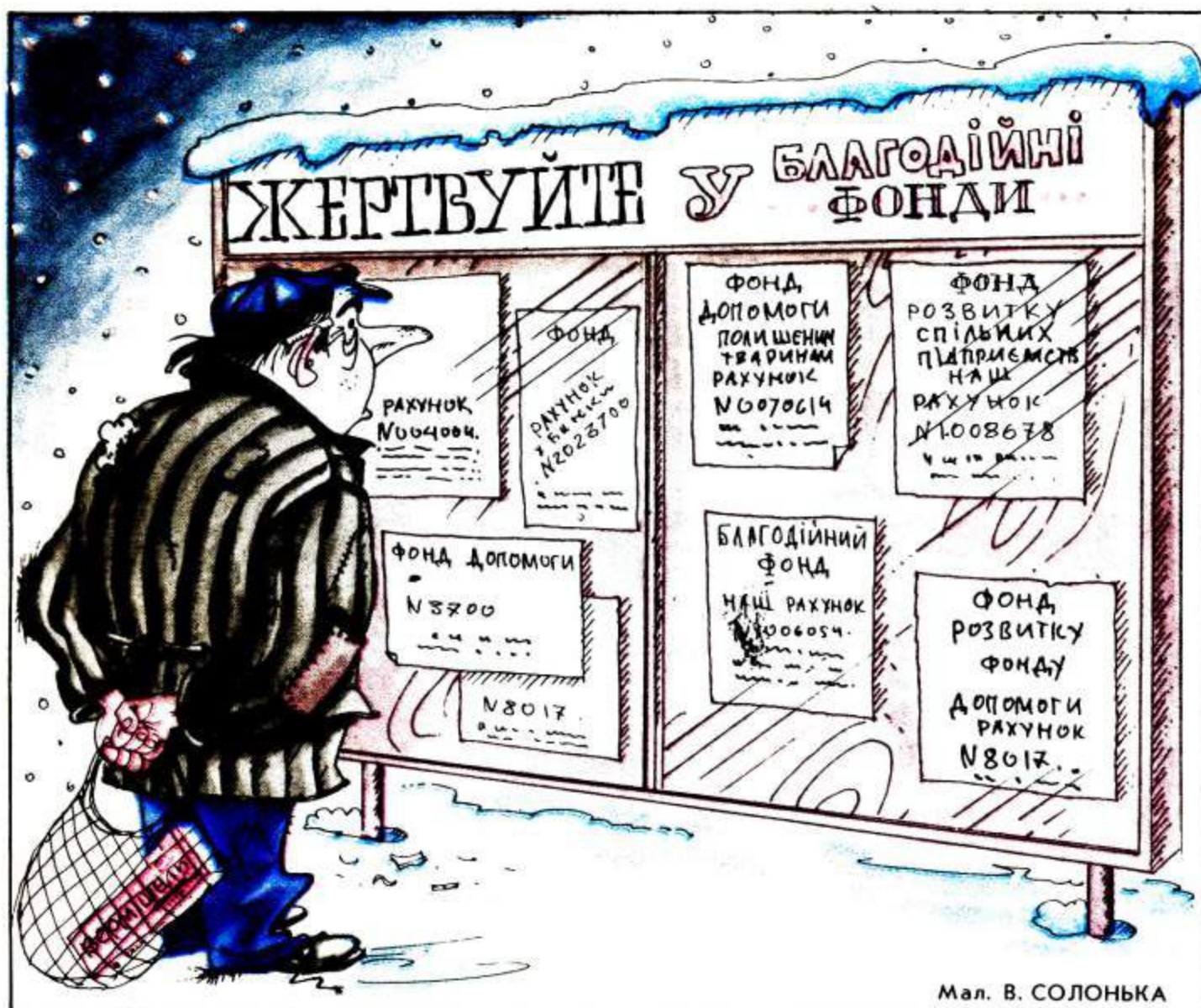
Анатолій Василенко

2

КРАЇНА НЕВИЛИЦЬ

Мал. В. СОЛОНЬКА

Друже Перче!

Хочеш побачити, як живуть вітчизняні мільйонери? Тоді — запрошуємо до нас у механізовану бригаду № 2 колгоспу «Росія», що у Добровеличківському районі.

І нічому, будь ласка, не дивуйся. Дороги до нас ніякої, умов для праці — також: тулимося у тісному дощатому вагончику, а техніку ремонтуємо, вилежуючись на сирій землі...

Але, повторюємо, дивуватись не слід. Бо керівництво нашого колгоспу вже давно нічому не дивується. Дивуємося швидше ми: як можна у господарстві, яке має мільйони на особистому рахунку, так не по-людському жити?

Ясно, що збити такий капітал — справа не з простих. От тільки навіщо він нам? Невже для того, аби щороку купувати у господарство нову сільгосптехніку, яка все одно псується просто неба, і давати матеріальну допомогу хворим на радикуліт механізаторам?..

МЕХАНІЗАТОРИ.

Кіровоградська область.

Хочу з твоєю допомогою звернутися до української діаспори, яка мешкає за кордоном. Вона, кажуть, нині дуже допомагає своїм братам українцям пережити ту кризу, яка в останній час охопила усе наше народне господарство.

І попросити в неї таку дрібничку, як восьмикопійчаний діод для свого телевізора, який зламався півроку тому. Шість разів звертався я до Ямпільського телеательє із проханням усунути цю поломку і шість разів звідти — ні гу-гу.

Тому, Перче, я і подумав: у наш час легше звернутися по допомогу за океан, аніж чекати милостині від місцевої «діаспори».

О. ЛЬОВА,
інвалід 2-ї групи.

Вінницька область.

Песимісти стверджують, що грати з державою в азартні ігри — собі

дорожче. У кращому випадку — виграє спорт. Ось тому, вирішивши придбати автомашину, я вважав, що ліпше покладатися на власні руки, аніж, скажімо, купувати білети лотереї і чекати, поки тебе спіткає удача. А тому й уклав у 1988 році угоду з Новгород-Сіверською райзаготконторою, в якій чорним по білому записано, що, здаючи кожного року по 700 кілограмів м'яса, за твердими заготівельними цінами, через три роки здобуду право на позачергове одержання автомашини «Жигулі». Оскільки умови угоди я виконував сумлінно, це право не за горами.

Та оце днями довідався, що існує ще й загальне доповнення до угод. Виявляється, згадане право здобувається не автоматично, а на конкурсній основі. Це вже, на мою думку, не просто лотерея, а лотерея у її найгіршому вигляді, бо відкриває широкі можливості для різних порушень і зловживань. Я, скажімо, в поті чола вирощую рівно стільки живності, скільки дозволяють зароблені у колгоспі і зібрані з присадибної ділянки корми, і, здаючи конторі по 700 кілограмів м'яса щороку, досить істотно погіршую як харчування сім'ї, так і сімейний бюджет (адже відомо, яке нині дороге м'ясо на базарі). А багато хто може просто скупити худобу, і, звичайно ж, випередити мене в конкурсі. Не кажу вже про багатьох голів колгоспів, котрі хочуть мати автомашину, для яких будь-які конкурси — горішки. Про одного з них, що примудрився керувати господарством і водночас виростити за один місяць семеро бичків вищесередньої вгодованості, кілька свиней, півтори сотні качок і «вибороти» в конкурсі «Волгу», уже розповідалось якось у вашому журналі.

Я вважаю так: якщо угоду укладемо, то вона повинна виконуватися обома сторонами, що її підписали. І ніякі інструкції не повинні сприяти порушенню договірних зобов'язань. Інакше й ця добра справа, яка допомагає поліпшити продовольче постачання, буде загублена нашими бюрократичними конторами.

Н. ПЕТРУШЕНКО.

м. Новгород-Сіверський
Чернігівської області.

Михайло ВОЛОВИК

«СПЕЦІАЛІСТ» (із серії «Антигерої»)

Я чув, як вихвалявся Родіон:
Японський, бач, придбав магніфон!
Із нашим, каже, краще й не рівняй!..
Пиха і гонор плещуть через край.
Хтось кинув сумнів — тільки ж Родіон
Довів, що має саме він резон:
Бо ж із полком подібних Родіонів
Працює він в КБ магніфонів!

КУЛЬГАВИЙ ГОНОР

Пегас у тебе, видно, не слуга:
Кульгає ритм
і рима теж кульга!..
Та наш поет лиш голову задрав:
— Лорд Байрон, друже, теж кульгав!

РАВЛИКІВ ЕКСПРЕС

Із равликом равлик — а це вже експрес! —
Зібралися в путь, як покликав прогрес.
Один до одного натхненно гука:
— Мчимо ми прекрасно!
— І швидкість яка!
— Хоч нас критикує якийсь там писака —
Ми вже перегнали бундючного рака!..

Переклад з російської
Микола ПЕТРЕНКО.

Мал. С. ФЕДЬКА

Мал. А. АРУТЮНЯНЦА

— І тоді знаєш, що зробив Вовк із Червоною Шапочкою?!
— Невже згвалтував?

СПРАВА ПРИНЦИПУ

ГУМОРЕСКА

Ми з колегою-депутатом Юрком ідемо на сесію сільської Ради. А по дорозі розробляємо тактику. Генеральну лінію визначаємо.

— Сьогодні, — каже колега, — будемо про місток говорити.

Це про той, що над канавою біля ферми. І невеличкий він, метрів два довжиною, а багатьом уже в'ївся в печінки. Колеса від возів на ньому, як сірники, ламаються. А деякі доярки вже по три рази в канаві побували. У дірки провалюються.

— Давно вже пора його полагодить, — розмірковує по-хазяйському.

— А пора, — зітхає колега.

— Це чого так важко? — питаю.

— Позавчора в тій канаві бабралася й моя Ольга. Прибігла додому з обчухраними ногами — люта, як тигриця. Ночував у хліві на сіні.

— Добре, що хоч лупня не дала.

— Якби зазівався, то обпатрала б мене, як курку.

— І хто ж це запропонував поговорити про ремонт містка?

— Василь Кожух.

— Це той, що верховодить у Товаристві по захисту бездомних котів?

— Той.

— Будемо голосувати «за». Василь — позитивний товариш. Минулого разу підтримав нас, — визначив я нашу позицію по першому питанню.

— А друге питання — про перекриття насипом річечки Глинянки, — прокашлявся колега.

Не від простуди шкребе в Юрковому горлі. Ота миршава Глинянка за дурної голови може підступитися нам аж до самісінького порога.

— А це вже зовсім нікуди не годиться, — пропав і в мене настрій. — Це ж половині села залле городи.

— Буде людям клопоту.

— Коваль коня підковує, а жаба й собі наставляє ногу, — розбирає мене зло. — Вже й Курячі Лози надумались із рівчака зробити Хавське море.

— І для чого, питається? Краще б відремонтували медпункт.

— І хто ж це до такого безглуздя додумався?

— Степан Кнур.

— Це той, що в Спілці благородних?

— Той.

— Гм... Ти дивися... Непоганий же чоловік.

— Та наче нівроку.

— Заковика, — взяв мене великий сумнів. — Благородні ж ні разу не стромляли нам палиці в колеса.

— Не було такого.

— То якось же не того... Не годиться ставати їм упоперек.

— Таки буде по-свинському.

— Значить, треба підтримати Кнура. Будемо голосувати «за», — визначились ми й у другому питанні.

— А на закуску буде на сесії про газифікацію села, — розцвів, як маківка, Юрко.

— Хороше питання, — потеплішало і в мене на душі. — Так уже набридло махати біля дров колунном, що скоро нагупаю собі грижу.

— А я вже її маю, — признався колега.

— Нічого, тепер заживемо, наче в раю.

— Ніякого тобі не треба буде виносити попелу, ніякої тобі не буде копоті, — розмірився Юрко.

— Чия ж це розумна голова таке добре діло запропонувала?

— Федір Ряжанка наполог.

— Це ж який Ряжанка?! — кольнуло мене в ребро.

— Та він же в нас один, — здивувався колега. — Свином товч видає.

— Та я не про те, — відчув я, що пахне якоюсь халепою. — Ти мені краще скажи, чи Ряжанка не в отій капосній Спілці чуйних?

— Він уже звідти переметнувся до справедливих.

— Що?! — ледве не впав я посеред дороги. — Він уже в справедливих?! Тим паче, будемо голосувати проти! Категорично проти!

— Друже, — покрутив Юрко біля брови пальцем. — Ти часом не вдарився головою об одвірок? Наші ж хати крайні. Нам найпершим проведуть газ...

— Юрко, — кажу, — не розпускай нюні. Краще я наживу сім гриж, краще буду топити сирію вербою і зроблю з хати кузню, а Ряжанці не поступлюся. Він разом із своїми справедливими вже три рази голосував проти наших пропозицій. Нам теж треба провчити їх. Тут, брате, справа принципу.

Борис ПОЛІЩУК.

ВИБРИКИ ПЕГАСА

Павличко, Драч і Яворівський,
Талант у вас, звичайно, свійський...

М. Р-ін з Київської області.

— Не скромничайте, у Вас теж талант. Може, й не настільки свійський, але теж огого!

***

Пацієнт, здивований безмежно,
Виявляє, де він, обережно.
Чи не в райській клініці бува...

С. К-ко з Києва.

— Таке се ля ві: увесь час люди щось «виявляють». От і ми, як бачите, щось виявили у Ваших віршах.

***

Козаки перевелися
Жінок не кохають
Де ж то зранку пляшку взяти
Ще вночі гадають...
Осушили всі болота
Де не глянь, отрута
Ані бджолів, ані меду
Ані жаб не чути.

Г. Т-ук

зі Львівської області.

— Дуже зворушливо. Особливо про бджолів.

***

Раз прийшов я на базар
Продаються віники
Скільки стоять я спитав?
Сорок два полтінники...
От що зараз робиться
Селянин продасть за два
А якийсь там душман
За 20 карбованців.

С. В-ов

із Хмельницької області.

— Що Ви переживаєте? Більше душманів торгуватиме на базарах, спокійніше буде в Афганістані.

***

ДЕФІЦИТ

Біда вчепилась під холеру,
Загальмувала в ділі здвиг:
Не вистачає нам паперу
Для видання художніх книг.

И. П-к з Івано-Франківська.

— Не хвилюйтесь, шановний авторе. Для Ваших творів «зdvиг» буде забезпечено.

***

ГРИЗУНИ В ОСВІТІ

Завилися гризуни в райвно,
Трощили все, що було...
Пащі гризунів не ущухали,
Зуби потужні все переминали.

А. М-ко з Донецька.

— Очінь, очінь потужно у Вас виходить!

КОРОТКО КАЖУЧИ

● Завжди знайдеться клітка багатоклітинному в епоху одноклітинних.

● Хто обслуговується поза чергою, не створюйте черги!

● А в епоху гласності мовчання — золото?..

Григорій ГАРЧЕНКО.

Славне місто Запоріжжя! Острів Хортиця! Колиска козацької вольності! Невичерпне джерело нашого роду, української духовності! І які славні нащадки могутніх козарлюг живуть нині по Запоріжжі. Варять сталь, запруджують вертками «Запорожцями» вітчизняні траси, грають у футбол, танцюють гопака...

Отакі бадьористі сентенції ви зустрінете у будь-яких довідниках, путівниках, фотоальбомах, проспектах, рекламних буклетах про трудове місто на Дніпрі.

Щоправда, деякі злостивці плещуть язиками, що, начебто, правники запорозьких козаків нині здрібніли, козацькі звичаї зійшли на пси, навіть мова прадідівська щезла, як колись пороги під дніпровською водою. І це попри вітри і вихори національного відродження, що нуртують уже шість років!

Але не погоджуйтеся з такими думками. Можна знайти у Запоріжжі деякі національні риси! Ось, дивіться, назва вулиці. Як вона називається? «Украинская»! А це вже свідчить, що тут жили, а можливо, і тепер мешкають «українці».

Окрім вулиці «Украинской», у Запоріжжі є ще й «Красногвардейская», «Октябрьская», «Фестивальная», «Дванадцатого апреля» і багато інших. Що й стверджують покажчики на будинках. Але годі шукати табличку, на якій би зазначалося, що ви перебуваєте на вулиці Українській або Червоногвардійській, або Дванадцатого квітня. Як і не побачите «перукарень», «майстерень», «їдалень». Тільки «парикмахерскую», «мас-терскую», «столовую».

Реклама, оголошення, вивіски, назви установ і організацій, документація, діловодство у всіх конто-

Запорозькі ребята

рах — від найменших до найсолідніших — красномовно засвідчують, що Закон про державний статус української мови, прийнятий понад рік тому, у Запоріжжі успішно ігнорується. А хто ж після цього поважатиме нас, українців, якщо ми самі себе не поважаємо? Невипадково ж хтось із українофобів написав на стенді неподалік музею запорозького козацтва: «Трави хохлов дустом!»

Грубо, брутально? Можна й інтелігентніше. Як ото робить дехто з професорів Запорізького університету, котрі стверджують, що Катерина Друга і Грицько Нечеса, тобто світлійший князь Григорій Потьомкін, своїми діяннями ошасливили запорізький край і за це їм треба уклонитися в ніженьки.

Із 107 шкіл у Запоріжжі лише одна українська. В Запорізькому університеті невеличкий оазис української мови є лише на філологічному факультеті. На всіх інших викладання ведеться російською. З п'яти газет, що виходять у Запоріжжі, тільки одна видається українською. Популярна молодіжна газета «Комсомолец Запоріжжя» з нового року стала «МИГОМ». Не подумайте, що вона має якесь відношення до знаменитих реактивних винищувачів «МИГів». Це аббревіатура «Молодежной инфор-

мационной газеты». Навіть газета міськради називається «Запорожская Сечь». Запорозькі лицарі, мабуть, у трунах перевертаються!

Як сумно констатують голова Запорізького обласного товариства української мови професор В. А. Чабаненко і голова міського товариства Д. І. Симоненко, Закон про державний статус української мови у запорізьких властей лежить під сукном. Хоча, на противагу активістам із товариства, завідувачий міським відділом народної освіти М. О. Фролов настроєний трохи оптимістичніше:

— Цього року в запорізьких школах відкрито 24 українських класи і 19 груп у дитячих садках. Намічаємо в перспективі відкрити український лицей.

Так, щось не густо для міста, де майже три чверті населення — українці.

— Перехід шкіл на навчання українською мовою — складний процес, — говорить секретар міськкому компартії Наталя Іванівна Котляренко. — Нам доводиться агітувати батьків віддавати дітей в українські класи. Сімдесят п'ять процентів українців, що мешкають у Запоріжжі, хочуть, аби їхні діти навчалися російською мовою. Он недавно у міську зону ввійшло село Сорочівка. Так жителі, які самі

ходили в українську школу, поставили вимогу, щоб тепер школу зробили російськомовною. Мовляв, поки ми були сільськими, то ще балакали по-нашому, а тепер ми «городські», отже, стали культурними, тому нашим дітям не личить розмовляти «сільською» мовою. Важко переламати людську психологію.

Коли святкували 500-ліття козацтва і по вулицях йшли учасники театралізованого свята з хоругвами і бунчуками, окремі запоріжці дивилися на них з підозрою. Та і як вони могли ставитися по-іншому, коли перед цим у місті уперто поширювалися чутки, що прийдуть «націоналісти», всіх і вся троштитимуть на своєму шляху. Але, звичайно ж, все було тихо і мирно. З гордістю сказав заступник голови міськвиконкому Павло Андрійович Михайлик, що учасників свята «город молча встретил, молча пропустил и молча выпустил». Та чи мовчати потрібно було?

У Запоріжжі я побував у багатьох установах. Але ні в обкомі, ні в міськкомі, ні в райкомах Компартії, ні в облвиконкомі, ні у міськвиконкомі, ні в інших державних, партійних та радянських установах не зустрів жодного працівника, котрий розмовляв би українською мовою, не побачив жодної таблички на дверях, жодного документа українською мовою.

І я подумав: може, тому й не «доходить» до декого в Запоріжжі Закон про державний статус української мови, бо написаний українською? А раз так — то якимсь воно «непоіннятно».

В. БУЛАВКО,
спец. кор. Перця.

м. Запоріжжя.

НЕ ДО СВОГО

Ми забираємося на високі вежі,
Щоб звідти пильнувати кожну мить
І кидатись чужі гасить пожежі,
Хоч власний дім давно уже горить.

НЕ ТАЛАНІТЬ

Перебудова спотикатися стала,
Не таланить і їй таки:
Одним вона, бач, руки розв'язала,
А іншим — тільки язика.

Володимир ДУГАР.

КОРИСНА КАДРА

Хоч про нього й слава ходить —
безголовий,
Та зате — начальство знає —
безвідмовний!
Тож за все і нині,
як в часи застою,
Він відповідає
тільки головою.

ДРІБНИЧКА

Буť принциповим — в нього звичка.
Одна тут є лише дрібничка —
Що принципи усе життя старався
Він не свої проводити, а —
начальства.

Олексій ГАЦА.

Мал. А. ВАСИЛЕНКА

— Що це з вами трапилося?
— Ділили гуманітарну допомогу...

ЗНАЙОМЕ МІСТО

Після закінчення періоду «холодної війни» зустрілися керівники Комітету державної безпеки з шефом однієї із західних спецслужб. Для гостей організували авіаподорож по країні.

— Це наші красиві озера, оце наші великі ліси, оце наші села,— пояснювали гостю,— а оце райцентр Новоград-Волинський.

— О, я знаю це місто! — вигукнув шеф. — Тут загинули два моїх агенти.

— Як?

— Одного задавили в черзі за ковбасою, а другий взимку замерз на зупинці, поки чекав автобус.

СПРОБУВАВ

Біля газетного кіоску стоїть п'яний чоловік і намагається ключем відчинити двері. До нього підходить міліціонер.

— Громадянине, що це ви тут робите?

— Та ось ніяк не можу двері до хати відчинити,— виправдовується той.

— Ви, напевне, п'яні. Ану дихніть! — суворо наказує міліціонер.

Чоловік дихнув. Міліціонер постояв хвилину, немов роздумуючи над чимось, а тоді й каже:

— Слухай-но, друже, дай ключа, і я спробую покрутити.

Повідомив О. ГОНЧАРУК.

м. Новоград-Волинський
Житомирської області.

МАВ РАЦІЮ...

Дружина до чоловіка:

— Чи пригадуєш, Василю, випадок, коли ще в молодості ти підійшов до мого двору, щоб викликати мене на побачення, а наш пес відірвався і тебе покусав?

— Краще б він мене тоді загриз...

МУДРИЙ ГОСПОДАР

— Іване, я ж тебе просила купити десяток курей, а ти купив собаку!..

— А хто ж тих курей буде стерегти?

Повідомив В. КАРПЕНКО.

м. Черкаси.

Страшніше перо
НЕ В ГУСАКА...

«ДО ВІДОМА ЖИТЕЛІВ ЧИГИРИНА! В Чигиринській міській дирекції роздрібних торгових підприємств є в наявності комбікорм для отоварення багатодітних сімей міста Чигирини.

Просимо багатодітні сім'ї отримати його згідно посвідчення до 1 грудня 1990 року. Виконком міської Ради».

Надіслав Л. МУЛЕНКО.

«...Шкурки од лисиць приймаються з 10—12, од вовків — з 12—16, од прочих громадян з 16 і до закриття магазину». (З оголошення на дверях магазину для мисливців).

«В проєкті Закону по аграрному питанню нічого немає про людські ресурси, тобто, хто буде працювати в землі».

(З виступу).

Надіслав С. ГРИЦЕНКО.

«Ніякого застою в нас не було. Ми вставали разом з трактористами, а спати лягали разом з доярками».

(З виступу на зборах).

Надіслав Е. ШТОЙКО.

«Прошу мені виписати свинячі отходи для матері».

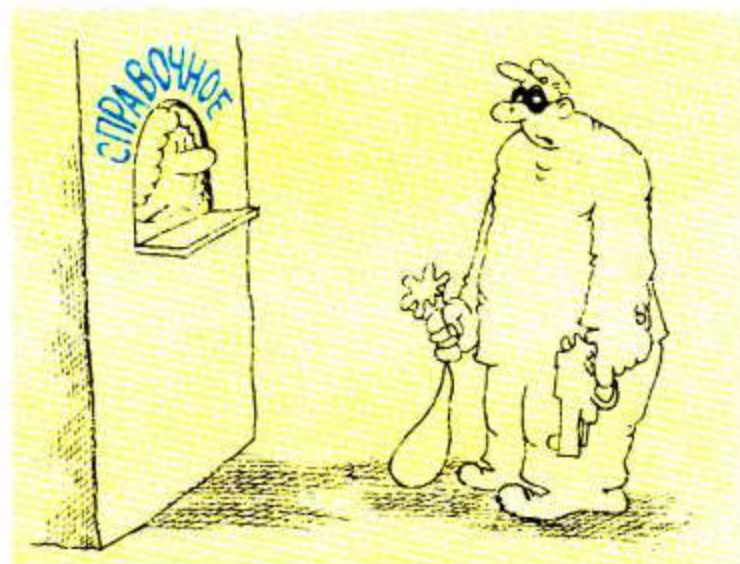
(Із заяви).

Надіслала Л. РИШКЕВИЧ.

ГУМОР НАШИХ ПОБРАТИМІВ

Малюнки з журналів: «Хенек» (Уфа), «Шлуота» (Вільнюс), «Вожик» (Мінськ), «Муштум» (Ташкент).

ВІД КОЖНОГО — ПО ЗДІБНОСТЯХ
КОЖНОМУ — ПО ТАЛОНАХ

— Чи не підкажете адресу
найближчого ощадбанку!..

Ілон не встиг ще заснути, коли йому спало на думку, що трапилося щось недобре. Але що? Він напружено вдихався у темряву спальні, намагаючись зрозуміти, що саме його турбує.

Темрява була звичайною, такою, як завжди. Поруч, обличчям до нього, лежала та міцно спала його дружина. Вона дихала рівно й спокійно. І раптом йому здалося, що не все гаразд із диханням дружини. Він почав прислухатися. Причаївся. І раптом чітко відзначив два дихання. Коли його дружина робила вдих, оте, таємниче, друге — видих. І вдих, коли дружина — видих.

Ілон обережно повернувся на другий бік, намагаючись визначити, звідки йде це дихання. Він був переконаний, що дихає хтось там, унизу. І справді, хтось дихав під ліжком. Дихання це було дуже дивним. Той, хто був під ліжком, не поспішав. Чекав. Він дихав дуже спокійно, та й, певна річ, не міг не дихати.

Ілон замислився. З відрядження він повернувся на два дні раніше. Навіть не встиг дати дружині телеграму. Коли прийшов додому, вона була вже в пеньюарі. Мовляв, вирішила сьогодні лягти раніше, оскільки погано себе почуває. Взагалі, вона була неспокійна, зустріла його із більшим захопленням, ніж завжди. Навіть поцікавилася, чи не хоче він піти до корчми та освіжитися з дороги?

Він загасив у собі бажання

НАША ВІТАЛЬНЯ

Едуард МАРТІН
(Чехословаччина)

ТОЙ, ЩО ПІД ЛІЖКОМ

подивитися, хто дихає під ліжком.

«Може, — розмірковував Ілон, — треба зробити вигляд, буцімто я нічого не бачив, а вранці вийде і той, хто зараз сховався під ліжком... А що, коли під ліжком кішка? Але кішка не дихає так гучно, вона муркотить. Цілком можливо, що до моєї кімнати забігло цуценя, таке маленьке. Тепер сидить та боїться вилізти з-під ліжка. Але це дихання щось не схоже на дихання собачати!»

Почало розвиднюватися. М'яке сонячне проміння вже впало на підлогу.

«Останнім часом я майже зовсім не звертав уваги на дружину, — вдався до міркувань Ілон. — Тільки вона починала мені про що-небудь говорити, я вже її не слухав. Кожного вечора затримувався на роботі. Коли, приміром, останнім часом я казав їй що-небудь приємне? Хіба що у день народження!

А взагалі, коли це у дружини день народження? Чи дарував я їй подарунки у день народження? Тому нічого дивного немає у тім, що тепер хтось дихає у мене під ліжком».

Ілон не був злою людиною, та й не мав бажання підіймати галас, витягувати того, хто дихає, з-під ліжка...

Дихання стало рівним. Ілон уже не мав сумніву, що той, хто знаходиться під ліжком, міцно спить.

«Він спить! Він може спати, а я? Все, тепер я з нею розлучуся!» — нарешті дійшов висновку Ілон.

Але коли він спробував уявити собі все це, йому стало погано. Він подивився на картину, стіл, свою улюблену срібну попільничку й відзначив: «Доведеться тепер звикати до нових речей! І до нової попільнички? Ні!...»

Терпіти таке неподобство далі Ілон уже не міг. Він запустив правицю під ліжко, ухопив того, хто там спав, за волосся, напружився та міцно смикнув. І раптом він витягнув... манекена! Точнісінько такого, які стоять у магазинах. Але цей різнився від них лише тим, що очі в нього були заплющені, але він дихав. На лобі у нього була різнобарвна рекламна табличка з написом: «Хочете, щоб ваш чоловік більше приділяв вам уваги, — купуйте наш підліжковий дихатель! Ми вже одержали тисячі листів вдячності!»

Переклав О. КРОТКОВ.

З ПОЛЬСЬКОГО ГУМОРУ

- Куди йдеш?
- На репетицію хору.
- І що ж ви там робите?
- Граємо в доміно, п'ємо пиво...
- А коли ж співаєте?
- Як повертаємось додому.

Неуважний професор прийшов на лекцію в різних за кольором черевиках. Один білий, другий чорний.

— Пане професоре, — звертається до нього уважний студент, — подивіться на свої черевики!

— Так, я й сам уже це помітив. Але знаєте, колего, дивна річ! Дома маю таку саму пару...

— Чому це на моєму столі стоїть ваза з трояндами? — запитує свою дружину неуважний професор.

— Сьогодні ж річниця твого шлюбу!

— О, як приємно, що ти пам'ятаєш! — розчулився професор. — Маю до тебе невеличке прохання: попередити мене, коли наблизиться дата твого

шлюбу. Я хотів би зробити й тобі щось приємне.

— Я вже розповідав вам смішну історію про Ейнштейна-студента?

— Сьогодні ще ні, пане професоре.

— До вас у цій кімнаті жив професор-винахідник, який робив тут різні експерименти, — пояснює начальник ЖЕКу новому мешканцеві.

— А та пляма на стіні — мабуть, результат дослідів професора?

— Ні, то сам професор...

Переклав Валерій ЛЮБЧЕНКО.

ПАМ'ЯТІ НАШОГО ДРУГА

От і ще одна тяжка втрата. Втрата для усієї української літератури, для нас, перчан, — зокрема: пішов із життя Валентин Костянтинович Лагода.

За чотири місяці йому мало виповнитися 78 літ. Вік ніби й поважний. Але гінка козацька статура Валентина Костянтиновича, його молода душа, працездатність, якій могли б позаздрити і значно молодші, — усе, здавалося, говорило за те, що перед ним іще роки й роки стеляться...

Лише за кілька днів перед довічною розлукою він завітав до «Перця», для якого завжди був не просто бажаним, милим гостем, а й багаторічним вірним другом: майже сорок років ім'я Валентина Лагоди з'являлося на сторінках журналу. І у першому цього річного номері з'явилося воно — як ім'я лауреата перчанської премії за минулий рік...

У творчому доробку Валентина Костянтиновича є і збірки лірики, і книжки для дітей; доброї слави зажив він і як поет-пісняр. В одній його пісні, яка вже стала народною, проходить приспівом побажання: «І в вас, і в нас хай буде гаразд». І це — не просто слова: він щиро зичив добра людям — колишній журналіст, учасник Великої Вітчизняної війни до кінця днів своїх залишався борцем: щедро докладав сил, аби добро взяло гору над злом, аби людям жилося усміхненіше. Тому-то, маючи талант різнобічний, він усе-таки віддавав перевагу слову веселому та бойовому: із трьох десятків виданих ним книг переважна більшість — книги гумору та сатири. Вони ще довго будуть служити добрим людям на добро...

Так, він був бійцем. Але в пам'яті усіх, хто знав його ближче, в нашій пам'яті, він назавжди залишиться і лагідно усміхненим, залишиться людиною, душа якої завжди була відкритою і для радості, і для біди чужої. Йому дуже пасувало це прізвище — Лагода.

Головний редактор
Ю. ПРОКОПЕНКО.

Редакційна колегія:

В. БОЙКО,
В. БОНДАРЕНКО,
А. ВАСИЛЕНКО,
П. ГЛАЗОВИЙ,
В. ЗЕЛІНСЬКИЙ

(головний художник).

Ю. ІЩЕНКО

(відповідальний секретар).

Д. МОЛЯКЕВИЧ,

М. ПРУДНИК,

І. СОЧИВЕЦЬ,

В. ЧЕПІГА

(заступник головного редактора).

Засновник — видавництво
«Радянська Україна».

Співвидавець:

видавництво

«Радянська Україна»,

редакція журналу «Перець».

Зареєстровано
Держкомітетом УРСР по пресі.
Свідоцтво серія КП № 140.

Журнал «Перець» № 3 (1333)
(на українському мові)
Видавництво «Радянська Україна».

Здано до набору 02.01.91.
Підписано до друку 24.01.91.
Формат 70×108/16. Папір офсетний № 2.
Офсетний друк. 2,8 умовн.-друку. арк.
14 умовн. фарб.-відб. 4,1 обл.-вид. арк.
Тираж 1104350 прим. Зам. 01100031.
Ціна 50 к. (для передплатників — 40 к.)

© Журнал «Перець» 1991 р.

Видається з січня 1927 року.
Виходить двічі на місяць.

Адреса редакції:
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50.

Телефони:
приймальні 441-82-14,
відділу листів та скарг
441-89-38, 441-89-15,
художнього відділу 441-89-11.

Адрес редакції:
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50.

Для телеграм: Київ Перець.

Рукописи не повертаються.
Передруковуючи із журналу матеріали,
треба обов'язково посилатися
на «Перець».

Журнальний комплекс
видавництва «Радянська Україна»,
252146, Київ-146, вул. Героїв космосу, 6.
Журнальний комплекс
видавництва «Радянська Україна»,
252146, Київ-146, вул. Героїв космосу, 6.

Теми малюнків цього номера
придумали: В. Адамович,
М. Вайсборд, Р. Друкман, Т. Зелен-
ченко, Ю. Іщенко, О. Коноваленко,
С. Федько, Г. Яблонський.

БУДЬМО ЗДОРОВІ!

